KNJIŽNICA N

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 244 (1932) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 16. oktobra 1951 Cena 20 lir

Egipt odklonil zahodne predloge in odpovedal pogodbe z Anglijo

Medtem ko je egiptovska vlada sporočila, da nikakor ne sprejema štiristranskih predlogov o skupnem poveljstvu za Srednji vzhod, sta tako zbornica kakor senat soglasno odpovedala pogodbe z Anglijo glede Sueškega prekopa in glede Sudana

KAIRO, 13. — Egiptovski parlament in senat sta danes soglasno sklenila odpovedati anglešsko-egiptovski pogodbi, ki se tičeta področja Sueškega prekopa in pa Sudana. Obe zbornici sta odobrili zakonski načrt, ki združuje Egipt in Sudan v enotno državo in podeljuje kralju Faruku naslov «kralj Egipta in Sudana».

Notranji minister pa je sporočil parlamentu, da je egiptovska vlada odbila štiristranske predloge za združeno poveljstvo Srednjega vzhoda.

Tisk je že danes zjutraj poročal, da je egiptovska vlada soglasno sklenila odkloniti zahodne predloge. Pravijo, da je bila vlada mnenja, da štiristranski predlogi ne zadovoljujejo egiptovskih teženj, ker ne predvidevajo takojšnjega umika britanskih čet s področja Sueškega prekopa in združitve vse Nilove doline pod egiptovsko krono.

Štiristranski predlogi so glede Sudana predvidevali sledeče:

1. Imenovanje mednarodne komisije, katere člani bi bili Egipčani, Angleži in po potrebi Sudanci. Sedež komisije bi bil v Sudanu, njena naloga pa bi bila, da bi svetovala Veliki Britaniji in Egiptu in nadzorovala ustavni razvoj dežele.

2. Določen bi bil rok, v katerem bi Sudan dobil samoupravo kot prvi korak proti svobodni in dokončni odločitvi o obliki vladavine in v odnošajih z Egiptom.

3. Mednarodno jamstvo za sporazum o vodnem režimu Nila in postavitev ustanove, katere naloga bi bila razvoj naprav ob Nilu «morda s pomočjo mednarodne banke».

Glede ustanovitve skupnega poveljstva za Srednji vzhod pa je predlog navajal pogoje, pod katerimi bi predloženo zavezniško poveljstvo ustanovilo svoj glavni stan v Egiptu in navaja, da bi bila pripravljena Velika Britanija, v primeru, če bi bil Egipt pripravljen v polni meri sodelovati, pristati na ukinitev anglo-egiptovske pogodbe iz leta 1936 ter da bi tudi umaknili tiste britanske sile, ki jih novo poveljstvo na podlagi sporazuma med Egiptom in državami — ustanoviteljicami te obrambe ne bi več potrebovale.

V duhu teh dogovorov bi imel Egipt v sklopu zavezniškega poveljstva visok položaj in odgovornost. Egipt bi določil tudi svoje zvezne častnike za glavni stan tega poveljstva. Pri oborožitvi egiptovske vojske bi sodelovale države — ustanoviteljice.

Točno razmerje med predloženim poveljstvom in Atlantsko pogodbo bo še treba določiti. Zastopniki držav, ki ustanavljajo zavezniško poveljstvo Srednjega vzhoda, bi se zbrali v bližnji prihodnosti na vojaškem sestanku, na katerem bodo izdelali podrobne predloge prizadetim vladam.

Skupno z ostalimi sodelujočimi silami, ki bodo pomagale k obrambi, bi povabili Egipt, da dovoli predloženemu poveljstvu «na svojem ozemlju tako strateško potrebne za organizacijo obrambe Srednjega vzhoda; Egipt naj bi nudil zavezniškim silam vse potrebne ugodnosti in pomoč v primeru vojne, neposredne vojne nevarnosti, očitne mednarodne napetosti, zlasti tudi dovolil uporabo egiptovskih luk, letališč in prometnih sredstev.»

Število zavezniških sil, ki naj bi bile nastanjene v Egiptu v mirnem času, bi določali sodelujoči narodi skupno z Egiptom od časa do časa, v sorazmerju z napredovanjem izgraditve sil poveljstva Srednjega vzhoda.

Predlog predvideva tudi organiziranje zračne obrambe zavezniških in egiptovskih sil pod poveljstvom častnika, ki bo glede zaščite egiptovskih in zavezniških oporišč odgovoren hkrati egiptovski vladi in zavezniškemu poveljstvu Srednjega vzhoda.

Predstavnik egiptovske vlade je danes kasno zvečer zatrdil, da je ukinitev pogodbe iz leta 1936 o Suezu «izvršeno dejstvo», medtem ko bo potrebna posebna procedura za dodelitev naslova «kralja Sudana egiptovskemu vladarju. Procedura je precej dolga, vendar gre samo za izpolnjevanje formalnih predpisov egiptovske ustave. Menijo, da bo parlament pospešil svoje delo, da bi tudi formalnostim zadostil v čim krajšem času.

Izve se, da je za predlog o ukinitvi angleško egiptovskih pogodb glasovalo v zbornici 283 poslancev, v senatu pa 180. Nekaj časa se je bilo bati, da kljub ponovnim pozivom po radiu in tisku število prisotnih poslancev in senatorjev ne bo doseglo potrebnih dveh tretjin skupnega števila. Vendar je na sejah manjkalo samo 36 poslancev in 39 senatorjev.

Uradnih zahodnih reakcij na egiptovsko odklonitev še ni, vendar so že včeraj v Londonu poudarjali, da je skupni nastop diplomatskih zastopnikov ZDA, Anglije Francije in Turčije pokazal, da so vse štiri dežele odločale ustvariti skupno fronto na Srednjem vzhodu. (Z današnjim skupnim nastopom štirih dežel v Iraku je ta fronta ponovno potrdila svoj obstoj). V Londonu trdijo, da bodo te dežele ustvarile «enotno fronto odpora» če bi Egipt ali kdor koli drugi spustil v dejanja, ki bi mogla povzročiti spopad na Srednjem vzhodu.

V angleških krogih zlasti poudarjajo, da je položaj v Egiptu docela drugačen kot v Perziji, kar da so v Kairu morda pozabili. V Perzijo bi bilo treba vojaško zaščito «uvažati», medtem ko v Egiptu «že obstoje posadke in zavezniški sporazumi, da zaščitijo spoštovanje pogodb.»

Medtem se je diplomatska aktivnost razširila tudi na druge dežele Srednjega vzhoda. V Iraku so diplomatski predstavniki Francije, Anglije, ZDA in Turčije predložili zunanjemu ministru predloge glede sodelovanja Iraka v obrambni organizaciji Srednjega vzhoda. V Tel Avivu je veleposlanik ZDA sprejel izraelskega ministrskega predsednika Ben Guriona, iz Bejruta pa se izve, da sta se nenadoma sestala libanonski in sirijski zunanji minister.

PRVE REAKCIJE
na egiptovsko odločitev

Washington namerava podpirati Anglijo v vprašanju Sueškega prekopa - Anglija ne priznava odpovedi pogodb in je odločena, da se ne pusti „vreči" s področja prekopa

WASHINGTON, 15. — Edina ameriška uradna reakcija na egiptovsko odklonitev ameriško-angleško-francosko turških predlogov se je omejila na izražanje obžalovanja tega epigtovskega koraka. Pravijo sicer, da je bilo egiptovski negativni odgovor treba pričakovati, vendar poudarjajo, da je Egipt prizadel varnost zahodnih držav, ker je odklonil rešitev, ki bi omogočila, po namenu predlagateljev, pomiritev med egiptovskimi narodnimi težnjami in med potrebami zahodne obrambe».

Takoj ko je prišla v Washington vest o egiptovski odklonitvi, je ameriško zunanje ministrstvo sklicalo domače novinarje — tuji so bili izvzeti — in jih opozorilo, da kljub egiptovski odklonitvi konsultirajo srednjevzhodne države, vključno Izrael, o zamisli varnostne pogodbe, ki bi obsegala vzhodni del sredozemskega bazena. Turčija igra pri tej iniciativi važno vlogo. Novinarjem so tudi dejali, da bodo ZDA podpirale Anglijo, če bo želela ohraniti čete na področju Sueškega, vendar ta podpora ne bo obsegala tudi pošiljanja ameriških čet.

Ameriška reakcija je torej bila zelo hitra in energična, zelo drugačna kot glede angleško-perzijskega spora. V washingtonskih diplomatskih krogih menijo, da se bo egiptovska vlada, spričo tesne enotnosti med Anglijo in ZDA, odpovedala prenaglim ukrepom. Vendar pa menijo številni opazovalci, ki skrbno proučujejo vesti iz Kaira, da namerava Egipt stopiti na čelo nevtralističnemu bloku arabskih dežel, katerega vpliv bi bil na Srednjem vzhodu protiutež «zahodnemu» stališču Turčije.

Medtem ko gledajo v Washingtonu na egiptovsko vprašanje predvsem z zornega kota obrambe Srednjega vzhoda, imajo v Londonu drugačne skrbi. Poleg Sueškega prekopa, ki ga imajo za življenjsko važnega za britanski Commonwealth, so tu tudi volilne skrbi. Egiptovska zadeva se je začela nevarno razvijati tik pred parlamentarnimi volitvami in utegne odločilno vplivati na izid volitev.

Predstavnik Foreign Officea je danes zvečer izjavil, da namerava Anglija ohraniti pravice, ki izvirajo iz angleško-egiptovskih pogodb, čeprav je Egipt zavrnil zahodne predloge. Poudaril je, da Anglija ne more priznati enostranske odpovedi pogodbe iz leta 1936, niti koncesije o «dvolastništvu» nad Sudanom iz leta 1899. V londonskih krogih razumejo to izjavo kot potrdilo, da hoče Anglija ohraniti svoje čete na področju Sueškega prekopa, kljub egiptovskim protestom, in tudi ohraniti sedanjo obliko vladavine nad Sudanom.

V londonskih vojaških krogih pa imajo vtis, da se bo angleška vlada odločila, če bi egiptovske oblasti poskušale s silo «vreči» Angleže iz njihovih postojank, odgovoriti na silo s silo.

Kandidature za angleške volitve

LONDON, 15. — Za angleške splošne volitve je bilo postavljenih 1375 kandidatov. Laburističnih kandidatov je 617, neodvisnih laburistov 4, konservativcev in pridruženih 617, neodvisen konservativec 1, liberalcev 108, komunisti 10, škotski, irski in valižanski nacionalisti 9, neodvisni 9.

Med kandidati je 77 žensk, od teh 41 za konservativce, 25 za laburiste in 11 za liberalce.

Pri zadnjih volitvah februarja 1950 je število kandidatov doseglo rekordno številko 1868. Toda liberalci in komunisti, ki so se predstavili na državnih volitvah prvi s 300 kandidati, od katerih je bilo samo 10 izvoljenih, in drugi s 100 kandidati, od katerih ni bil nobeden izvoljen, niso napravili takega napora kot zadnjič, predvsem zato, ker izgubi vsak kandidat, ki ne zbere najmanj osmine glasov v svojem kraju, kavcijo 150 funtov šterlingov, ki jo mora predložiti ob vložitvi kandidature. Laburisti so postavili kandidate v vseh okrajih, razen na Severnem Irskem, kjer so se pojavili samo v štirih volivnih okrajih od 12.

Medtem so bili štirje kandidati že proglašeni za izvoljene, ker se v njihovih okrajih do danes popoldne ob 16. uri, ko je bil zadnji rok za vložitev kandidatur, v 625 britanskih volilnih okrajih, ni pojavil noben drug kandidat. Gre za štiri «Ulster-unioniste» (konservativna stranka severne Irske).

Volitve se bodo v glavnem vršile v znamenju dvoboja med laburisti in konservativci in samo v štirih okrajih so se pojavili štirje kandidati.

OSLO, 16. — Član občinskega sveta iz vasi Tretten je danes prijavil policiji, da je neki neznanec plačal davke namesto njega. Dejal je, da je to žalitev, in zahteval, naj policija neznanca zasleduje. Ker pa plačevanje davkov za druge ni prepovedano po nobenem kazenskem zakonu, je policija njegovo prijavo spravila v arhiv.

RIM, 15. — Italijanski obrambni minister Pacciardi je danes označil za «domišljijo» govorice o vajah v izkrcavanju, ki bi jih naj ameriške čete kmalu izvajale v Siciliji.

MOSSADEGH OPOREKA PRISTOJNOST Varnostnega sveta pri vprašanju nafte

Seje so preložili na danes popoldne - Bivši poslanik ZDA v Teheranu kritizira angleško in ameriško taktiko v Perziji - V Abadanu bodo v prihodnjih tednih pričeli znova z delom - Iranski protest proti Angliji

FLUSHING MEADOWS, 15. - Varnostni svet je danes pričel reševati vprašanje angio-perzijskega spora o nafti. Prebrali so Mossadeghov govor in angleški delegat Gladwin Jebb je dvakrat spregovoril. Nato pa so sejo preložili na jutri.

Seja se je pričela nekaj po 21. uri. Mossadegha so takoj, ko je stopil v dvorano povabili, naj se vsede za mizo Varnostnega sveta.

Prvi govornik, angleški predstavnik Sir Gladwin Jebb je prodajo nafte. Mossadegh je ki vabi obe sporni stranki, naj se pogajata. Zahteval je nato naj perzijski ministrski predsednik «ne dokaže nacionalističnο napadalnega in izolacionističnega stališča» in se pokaže «pripravljen, da sprejme konstruktivno rešitev». Omenil je, da bi morali spor rešiti v smislu mednarodnega sodišča v Haagu. Angleški namen ni vztrajati na tem, da bi se vrnili k stanju izpred 1. maja 1951, hoteli bi začasni sporazum, ki bi dovoljeval nadaljevanje proizvodnje nafte, ne da bi to škodilo dokončni rešitvi spora.

Nato je pričel govoriti Mossadegh, ki je pozval Varnostni svet, Združene narode in «ljudstva ki ljubijo svobodo, naj podpro Iran v sedanjem trenutku in prispevajo k zagotovitvi dobrobiti njegovega ljudstva». Dodal je, da «dejstvo, da se je velika sila vzdržala pri izvedbi svoje grožnje z uporabo sile dokazuje, da OZN z uspehom izvaja svoje naloge pri očuvanju miru».

Njegova vlada ima namen nadaljevati pogajanja z Anglijo, da bi določili odškodnino «Anglo-Iranian» in organizirala prodjao nafte. Mossadegh je podčrtal, da bo iransko gospodarstvo prišlo «iz slabega položaja v najslabši», če ne bo petrolejska industrija znova začela delati. Obenem bo «onesposobljen upravni in finančni aparat». Zatrdil je, da Varnostni svet ni pristojen za proučevanje angleškega protesta in je zahteval, naj se Svet vzdrži v priporočilih, katerih posledica bi bila zakasnitev izvedbe naše naloge.

Mossadegh je postal utrujen in perzijsko stališče je za njim pričel zagovarjati član njegove delegacije, Allahyar Saleh, ki je v precej dolgem govoru predvsem ponovil, da Varnostni svet ni pristojen za reševanje vprašanja perzijske nafte in je dejal, da ne more razumeti, na kakšen način bi moglo ponašanje njegove države v vprašanju nafte, resno predstavljati grožnjo za mir». Če predstavlja grožnjo proti miru nacionalizacije neke industrije, ni mogoče razumeti, zakaj vlade Združenega kraljestva, ki je nacionalizirala toliko industrij, ne bi mogli poklicati na zagovor pred Varnostni svet, ker je rušila mirovne osnove.»

Dejal je, da po njegovem obtožbe Anglije proti Iranu nimajo drugega namena, kot vzdigniti proti Perziji svetovno javno mnenje. Poudaril je, da sodišče v Haagu ne more odločati o sporu in da bi bile odločitve Varnostnega sveta nepristojne, če bi slonele na začasnih ukrepih sodišča. Z vojaškim posegom so mogli Angleži postaviti v Iranu 20-letni diktatorski režim, ki je tudi omogočil nepravično pogodbo leta 1933. Ta pogodba je bila sklenjena med perzijsko vlado in angleško družbo. To pa ni oviralo Združenega kraljestva, da se ne bi vmešavalo v perzijska nacionalna vprašanja. «Hoteli so nas prestrašiti, ko so zbrali vojne ladje v naših ozemeljskih vodah in poslali suhozemne in letalske oddelke v soseščino».

Ob zaključku je znova zatrdil, da Varnostni svet ni pristojen v tem vprašanju in izjavil: «Če upoštevamo, kar mi delamo iz naše dolžnosti in dolžnosti drugih nasproti nam, mora biti jasno, da mi ne sprejemamo na noben način prisilnih ukrepov kakršni bi ti bili s strani tujih vlad: ali mednarodnih oblasti. Ne sprejemamo pogajanj glede naših notranjih zadev, če bi bili izpostavljeni kakršnemu koli pritisku. Če bi delali na ta način, bi pomenilo, da nismo popolnoma suverena država, kar bi bilo morda odločilno pri naši neodvisnosti».

Ko je Allahyar Saleh končal, je dal predsednik Muniz besedo Jebbu. Ta se je omejil na izjavo, da se zdi, češ da ni perzijska delegacija poslušala poziva Velike Britanije in pozabila stare spore, da bi skupno iskali konstruktivno rešitev. Nekatere Mossadeghove izjave je označil kot «netočne in pretirane». Nato so sejo preložili na jutri popoldne.

Zanimivo je to, da se je danes bivši ameriški poslanik v Teheranu Henry Grady postavil proti Angliji in jo obtožil, da se je slabo pogajala. Po njegovem mnenju ne bo prišlo do sporazuma s Perzijo in je malo upanja za ustanovitev mednarodne družbe. Anglija je naredila veliko napako, ko je predložila vprašanje Združenim narodom. Grady je tudi zatrdil, da ne more razumeti zakaj ZDA niso pokazale večjega zanimanja za Perzijo. Te napake bi mogle povzročiti izgubo Perzije v korist Rusom, ker bi filoruski režim tam lahko kmalu prišel na oblast. Grady je kritiziral tudi Mossadegha, češ da bi njegova politika lahko privedla na pot opustošenja.

Angleži so napravili vse, da bi zrušili Mossadegha, vendar ta strategija, ni «zelo pametna». Dokler ni Anglija predložila vprašanja nafte Varnostnemu svetu, je bilo proti Mossadeghu nekaj nasprotovanja. Angleška poteza je združila narod okoli njega in šah ne bo poskušal vplivati na svojega ministrskega predsednika.

Tudi Fatemi je v New Yorku izjavil da so vsaka pogajanja za Anglijo brez pomena, razen o vprašanju povrnitve odškodnine in prodaje nafte. Ministrski podpredsednik je tudi dejal, da grozi Perziji gospodarska kriza in se zato želi ta takoj pogajati za prodajo nafte bivšim kupcem.

S tem v zvezi so javili v iranski prestolnici, da bodo v čistilnicah v Abadanu pričeli v prihodnjih tednih znova z delom. Obenem so potrdili, da je vlada protestirala proti angleškim gospodarskim protiukrepom proti Iranu.

V protestu izjavlja zunanji minister Kazemi, da bo perzijska vlada zahtevala povrnitev škode, ki jo povzroča ta embargo Perziji.

Grčija in Turčija
povabljeni v atlantski pakt

Eisenhowerjev glavni stan naznanja, da bodo ameriške suhozemske sile v dveh letih in pol zapustile Evropo

WASHINGTON, 15. — Danes je bilo objavljeno besedilo zapisnika Atlantskega sveta, ki zadeva povabilo Grčije in Turčije za pristop v Atlantski pakt.

Načelnik tiskovnega urada ameriškega zunanjega ministrstva, White, je danes povedal, da so ta zapisnik objavili namestniki v Londonu in «da ga bodo verjetno v kratkem podpisali».

«Takoj po podpisu bo predložen zapisnik vladam 12 držav članic Atlantske obrambne zveze, da ga potrdijo in podpišejo. Kakor hitro pa bo ta dokument podpisan, bodo Združene države, v katerih so listine o pogodbi položene, ponudile obema državama formalno povabilo, da vstopita v organizacijo.

Zapisnik bo stopil v veljavo, ko bosta prizadeti državi sprejeli povabilo.

Obenem so v Parizu iz Eisenhowerjevega generalnega štaba izvedeli, da nameravajo ZDA umakniti vse svoje suhozemske sile iz Evrope v prihodnjih dveh letih in pol. Po tem času bi ostale v Evropi samo ameriške letalske sile na oporiščih v zahodnoevropskih državah in na letalonosilkah na Atlantiku in na Sredozemskem morju. Zdaj so v Nemčiji tri ameriške divizije, četrta pa je na poti. Po komentarju vojaških krogov, je odločitev posledica računa, da ima ZSSR samo še 12 mesecev časa, če hoče z nekim upanjem napasti Evropo.

V Nemčiji je to obvestilo napravilo slab vtis. Schumacher, vodja zahodnonemških socialistov, je dejal, da pomeni ta sklep «udarec evropskemu zaupanju v ameriško politiko». Adenauer vesti ni hotel komentirati, češ da gre za poročilo tiska, ki ga ni mogoče komentirati kot kakšno uradno poročilo.

V Nemčiji mislijo, da gre za ameriški pritisk na Nemce, da bi se prej odločili za oborožitev.

Konrad Adenauer, zahodnonemški kancler otvarja industrijsko razstavo v Berlinu.

L. Collins v Beogradu in Skopju

Govor Vukmanoviča v Nišu in Pijada v Kruševcu o vlogi sovjetske in bolgarske armade pri osvoboditvi Jugoslavije, o rezultatih petletnega plana in o enopartijskem sistemu

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 15. — Načelnik štaba ameriških suhozemskih sil general Lawton Collins je prišel včeraj v Beograd. V njegovem spremstvu sta general Fartridge in polkovnik Morton.

Generala Collinsa so na letališču pri Beogradu sprejeli načelnik generalštaba Jugoslovanske armade generalni polkovnik Koča Popovič, generalni poročnik Pavle Jakšič in viceadmiral Srečko Manola. Na letališču je bil tudi ameriški veleposlanik v Beogradu George Allen.

Istega dne je maršal Tito sprejel generala Collinsa in se z njim zadržal v daljšem razgovoru. Pri sprejemu so bili navzoči tudi ameriški veleposlanik Allen, oficirji iz spremstva generala Collinsa, generalna polkovnika Koča Popovič in Peko Dapčevič, viceadmiral Manola in pomočnik zunanjega ministra [illegible]. Zvečer je maršal Tito v Belem dvoru priredil na čast generala Collinsa večerjo.

Danes je general Collins obiskal Skoplje, zvečer pa je bil gost na večerji pri načelniku generalnega štaba jugoslovanske armade generalnem polkovniku Koči Popoviču.

Minister predsednik sveta za industrijo in gradbeništvo Svetozar Vukmanovič je včeraj govoril na ljudskem zborovanju ob proslavi sedme obletnice osvoboditve Niša. Poudaril je, da se v teh dneh proslavlja tudi deseta obletnica začetka narodnoosvobodilne borbe. «Pa vendar, je dodal Vukmanovič, so se našli v zadnjem času razni falzifikatorji zgodovine iz Sovjetske zveze in satelitskih dežel, ki poskušajo v skladu s splošno linijo negiranja in blatenja vse naše ljudske revolucije prikazati osvoboditev mesta Niš kot rezultat izključno vojaške akcije sovjetske in bolgarske vojske.

Vukmanovič je poudaril, da so je v času, ko so jugoslovanski partizanski odredi osvobodili okoliška mesta Prokuplje in Kuršumlijo, Vlasotince in Lebane, sovjetska armada šele branila poti k Moskvi in Leningradu, to je, bila je oddaljena nekaj tisoč kilometrov, medtem ko je bila v istem času bolgarska vojska kot okupatorska armada v Jugoslaviji. Dodal je, da partizanski odredi sicer takrat še niso mogli razbiti nemških sil v glavnih mestih vzdolž železniških komunikacij, da pa so bili okupatorji v glavnem samo v zaprtih mestih in so le s težkimi žrtvami lahko zagotovili promet na železniških zvezah.

«Vprašanje končnega zavzetja in osvoboditve zadnjih mest, je rekel Svetozar Vukmanovič, in s tem vsega ozemlja, je bilo dejansko že rešeno, zlasti če upoštevamo napredovanje zavezniških armad na vsej fronti proti Nemcem brez neposrednega sodelovanja sovjetske armade, da niti ne govorimo o vlogi bolgarske armade, ki se je komaj preobrazila iz fašistične v «otečestveno frontovsko». Drugo je vprašanja, zakaj in s kakšnimi nameni je prišla k nam sovjetska armada in s kakšnimi cilji je prišla bolgarska vojska Po izkušnjah, ki smo jih doživeli v naših odnosih s Sovjetsko zvezo je jasno, da nam je sovjetska armada prišla « na pomoč» ne zato, da bi nam pomagala pri končni osvoboditvi dežele proti okupatorju (če so nam hoteli pomagati, so za to imel čas cela štiri leta), temveč da bi moskovski voditelji laže mogli uresničiti svoje hegemonistične cilje tudi v naš deželi.

A bolgarska armada je prišla nam «v pomoč» edino zato, da bi pomagala sebi, da bi bil njen položaj Bolgarije na mirovni konferenci čim lažji. Bolgarske armade pravzaprav ni nihče klical na pomoč, temveč je novo otečestveno frontovsko vodstvo prosilo, da jim omogočimo, da tudi njihova vojska sodeluje v vojni proti nemškim okupatorjem, da bi se položaj Bolgarije na mirovni konferenci poboljšal. Sicer pa je najboljši dokaz, da sovjetska armada ni odigrala nobene odločilne vloge pri osvoboditvi Jugoslavije, dejstvo, da v Jugoslaviji ne vladajo danes sovjetski gubernatorji, temveč da upravljajo s svojo usodo narodi Jugoslavije sami. To potrjujejo najbolje izkušnje Madžarske, Romunije, Bolgarije in drugih».

Minister Vukmanovič je nato dejal, da se v Bolgariji ni razvila vseljudska partizanska vojna, čeprav so bile neke organizacije partizanskih čet in odredov po vsej Bolgariji, vodstvo bolgarske KP, ki je sedelo v Moskvi in izvajalo direktive sovjetskih voditeljev, ni izvajalo politike vseljudske oborožene borbe v državi, temveč politiko «vseljudske politike pripravljanja» za politični prevrat v državi v trenutku, ko bo prišla v Bolgarijo sovjetska armada.

«Danes je jasno — je poudaril Vukmanovič — kaj se je skrivalo za to politiko ruskih voditeljev iz Kremlja. Njim ni šlo v račun, da se katera koli država osvobodi z lastnimi silami, ker bi v tem primeru težko uresničili svojo politiko zasužnjevanja dotične države».

Vukmanovič je omenil v svojem govoru tudi najaktualnejša vprašanja gospodarske graditve Jugoslavije in poudaril, da je Jugoslavija sedaj v zaključni fazi graditve ključnih objektov petletnega plana. Dejal je, da se bo z njegovo izvršitvijo zagotovilo:

1. energetska in surovinska podlaga za industrijo in s tem ustvarili predpogoji za nadaljnjo industrializacijo države;
2. da bo Jugoslavija doprinesla po svojih možnostih k ublažitvi sedanjega pomanjkanja surovin v svetovnega gospodarstvu (baker, aluminij in dr.);
3. da se bo v Jugoslaviji končno likvidiralo s kolonialnim stanjem gospodarstva, ki je ostalo kot dediščina preteklosti;
4. dokončno bo uravnovešena plačilna bilanca z inozemstvom, ker se bo z izvozom presežkov surovin, ki ne bodo majhni in z izvozom gotovih proizvodov pokrile potrebe uvoza;
5. izvršitev petletnega plana bo Jugoslaviji omogočila, da v precejšnji meri dvigne življenjsko raven svojega prebivalstva.

Na eni izmed proslav 7. obletnice osvoboditve mesta Kruševac v Srbiji je govoril tudi Moša Pijade. On je med drugim — kot je govoril o notranji politiki in o enopartijskem sistemu — dejal: To ni sistem, to je rezultat narodno osvobodilne borbe. Ni sistem takšen kakršen je v SZ ali kakršen je bil fašistični Italiji, Nemčiji in v stari Jugoslaviji Petra Živkoviča.

Vse bivše stranke so hlapčevale okupatorju in so se kot takšne same likvidirale. Ni sile, ki bi mogla te stranke povampiriti. Potemtakem — če je Komunistična partija Jugoslavije ostala sama, se je to zgodilo zaradi tega, ker je ostala edina kot voditelj v vojni in ki jugoslovanske narode tudi danes vodi v srečnejšo bodočnost. Ona jih je zedinila v borbi proti izdajalcem in jih zedinjuje tudi danes v ustvarjanju socializma. Toda ona ni sama. Z njo je vse ljudstvo organizirano v Ljudski fronti. A v organizaciji Ljudske fronte so množice prav tako zedinjene kakor so bile v vojni in tudi sedaj v graditvi socializma. Zato nimajo vse pravljice o enopartijskem sistemu nobene veljave, a te nimajo zaradi tega, ker ne bo samo ena partija obdržala oblasti, temveč je to pot, da se pride do tiste dobe, v kateri ne bo nobena stranka več potrebna.

Na drugem rednem zasedanju Narodnega sobranja Makedonije, ki je v Skoplju, je bil za novega predsednika prezidija Sobranja izvoljen Strahil Gigov, dosedanji predsednik sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo, a za sekretarja je bil izvoljen narodni poslanec Mito Dimitrijevski. Vidoje Milevski, dosedanji predsednik prezidija pa je postavljen za podpredsednika vlade in predsednika gospodarskega sveta.

V Stokholmu so podpisali protokol o izmenjavi blaga in reguliranju nekih finančnih vprašanj med Švedsko in Jugoslavijo za dobo enega leta. Jugoslavija bo po tem sporazumu uvažala iz Švedske papir, kroglične ležaje, razne vrste jekla, kemikalije in farmacevtske proizvode. Z zamenjavo pa bo izvažala na Švedsko živila, rude, tobak, alkoholne pijače in farmacevtske surovine.

R. R.

Strašno pustošenje tajfuna na Japonskem

TOKIO, 15. — Japon ko je zajel najhujši tajfun, kar se jih spominjajo v zadnjih dvajsetih letih. V 48 urah je tajfun, ki so mu dali nežno žensko ime «Ruth», pustil za sabo 1200 mrtvih, ranjenih in pogrešanih.

Agencija Kyodo je objavila sledeče še nepopolne podatke o žrtvah, ki jih je povzročil tajfun: 306 mrtvih, 227 pogrešanih, 749 ranjenih, 19.782 porušenih ali močno poškodovanih hiš, 102.947 popolnoma ali delno poplavljenih hiš. Škoda na polju bo lahko ocenjena šele v enem tednu V Iwanumi še je usul plaz, ki je zasul 14 oseb. Promet in zveze so v velikem neredu

TOKIO, 16. — Japonski ministrski predsednik Jošida, je zanikal, da bi imela Japonska namen vzpostaviti odnose s pekinško kitajsko vlado.

CASABLANCA, 16. — Ameriški letalski minister Finletter je prišel danes v Maroko, kjer bo obiskal ameriška letalska oporišča v gradnji.

TEŽKI ČASI za V. Vidalija

Vittorio Vidali preživlja te dni s svojo kominformovsko italijansko politiko priključevanja Tržaškega ozemlja k Italiji težke čase. Vse od julija 1948 pa do avgustovskih letošnjih predvolilnih tednov je Vidali pripravljal v Trstu teren, da bi s pomočjo «SOLUZIONE MIGLIORE», «SBLOCCARE LA SITUAZIONE, E POI SI VEDRA'», «nato se bomo vsedli za zeleno mizo» (Gombacci) in drugimi bolj ali manj pri kritimi napovedovanji prehoda na odkrito iredentistično linijo ta prehod končno tudi uresničil. Toda doživel je neuspeh: v predvolilni kampanji ni smel nastopiti niti z dvoumni parolami, ki jih je vse dotlej uporabljal, kaj šele, da bi odkrito povedal, tudi v Trstu tisto o čemer Pajetta, Nenni in Togliatti ter drugi govorijo in pišejo v Italiji.

Volitve pa je general Winterton preložil in verjetno, je da jih tudi prihodnje leto ne bo spričo dejstva, da se je conski vrhovni poveljnik privadil tako često in tako lahko in samovoljno menjavati svoje mnenje in sklepe. Volitve torej danes ne morejo biti več ovira za odkriti prehod na iredentistično linijo italijanskega kominformovskega vodstva glede Tržaškega ozemlja. To je dokazal prvi poleg Nennija sam Togliatti ko je v svojem zadnjem govoru v rimskem parlamentu na najkompetentnejšem mestu dejal, da so kominformisti za uresničenje mirovne pogodbe glede STO samo zaradi tega, da bi na ta način dosegli priključitev vsega STO k Italiji.

Tržaška glavna italijanske kominformovske partije «DELO» in «LAVORATORE» o tem govoru Togliattija molčita kot ribe. Kominformisti v Trstu se v teh glasilih ne upajo ponatisniti niti črke Togliattijeve izjave, a kaj šele, da bi zavzeli svoje stališče do Togliattijevega nedvoumnega in jasnega iredentističnega stališča. Na to pa jih ne sili samo tista volilna množica, ki je pred dvema letoma glasovala za kominformiste v prepričanju, da niso iredentisti. Na zavzemanje stališča do Togliattijevih izjav sili Vidalija tudi velik del tistih članov, njegovega centralnega komiteja, katere je sam on postavil v ta komite.

Če pogledamo včerajšnji «Il Lavoratore», opazimo predvsem, da se je ta centralni komite v soboto nenadoma sestal. Če upoštevamo dejstvo, da ta komite nikoli ne zaseda več kot nekaj ur, potem pade v oči objava, da v soboto še niso končali z razpravljanjem in napoved, da je bila seja prekinjena ter da niso z njo nadaljevali v ponedeljek, temveč da bo nadaljevanje šele danes.

Očitno je torej, da razpravljajo o zelo kočljivi zadevi glede katere se bodo težko zedinili vsi člani: a ta težka zadeva ni prav nič drugega kot to, da hoče Vidali izvršiti prehod iz prikritega «soluzione migliore» in «poi si vedrà» na odkrito Togliattijevo iredentistično linijo, ki jo že tri leta pripravlja.

To pa seveda ni lahka stvar. Saj se še vsi dobro spominjamo, da so tržaški delavci Vidaliju obljubili prvi drog ob cesti, če bo začel propagirati politiko ponovnega zasužnjevanja Trsta in ozemlja k Italiji. Pa ne samo Vidaliju! Tudi vsem tistim, ki so še pred par dnevi — ko so mislili, da bodo volitve če ne v oktobru pa vsaj v decembru letos — gromko trobentali in se tolkali na prsa, da niso za priključitev, temveč zgolj za spoštovanje mirovne pogodbe.

Toda zdi se, da je Vidali prejel nalog iz Rima a Rim iz Moskve, da mora odkrito iredentistično linijo za vsako ceno uveljaviti tudi v Trstu, pa naj ga stane kar koli. Najpripravnejši trenutek je pač sedanji ko izraz odpora dosedanjih kominformovskih Vidalijevih pristašev proti tej iredentistični liniji na volitvah ne more priti do izraza. Zdi se, da je Vidali uporabil dva dni sobotnega pa do današnjega zasedanja svojega CK, da bi pridobil tiste, ki so odkriti iredentistični liniji nasprotni. Priprave pa so očitne: to nam priča objavljanje Pajettovega govora v rimskem parlamentu, v katerem je zlasti poudarjal, da mora tudi čisto slovenska okolica priti pod Italijo in opozarjal De Gasperijevo vlado, da ne bi v tem nikakor smela popustiti če pride do pogajanj

Vidaliju torej ni lahko in brez dvoma ga čakajo še mnogo težje ure kot so tiste ki jih preživlja sedaj. No, zelo zanimivo bo primerjati — ko bo prehod na odkrito iredentistično linijo izvršen — predvsem pisanje izdajalcev slovenskega naroda pri «Delu». Zaslužili bodo vsak vsaj po dva droga....

KANTONSKE VOLITVE V FRANCIJI

Hude izgube kominformistov in socialistov. okrepitev vladne sredine in zmerne desnice - Golisti niso dosegli pričakovanega uspeha Posledice volilnih rezultatov za francosko notranjo politiko - Frank si je opomogel

PARIZ, 15. — Danes zgodaj zjutraj je francosko notranje ministrstvo objavilo dokončne rezultate kantonskih volitev. Včeraj je bil drugi turnus volitev, na katerem je odločala relativna večina v vseh tistih kantonih, kjer kandidati prejšnjo nedeljo niso dobili absolutne večine.

Rezultati kažejo precejšnje zmanjšanje sedežev pri kominformistih pa tudi pri socialistih, medtem ko sta se okrepili sredina in zmerna desnica. Golisti so dobili nekoliko več sedežev kot prejšnjo nedeljo in jih tudi pridobili v primerjavi s prejšnjim stanjem, vendar še zdaleč niso dosegli tistega uspeha, ki so ga pričakovali.

Dokončni rezultati kantonskih volitev so naslednji:

KP Francije 78 sedežev (38 izgubljenih)

Socialisti 278 sedežev (139 izgubljenih)

Levi neodvisni 51 sedežev (11 izgubljenih)

Radikali in zveza republikanske levice 374 sedežev (8 pridobljenih)

Demokristjani (MRP) 108 sedežev (20 pridobljenih)

Golisti (RPF) 150 sedežev (80 pridobljenih)

Neodvisni in zmerna desnica 468 sedežev (142 pridobljenih).

Kantonske volitve se vršijo v ozkem okviru — večina kantonov ima od 5.000 do 25.000 prebivalcev, — in zaradi tega prihaja predvsem do veljave osebni vpliv kandidatov. Zaradi tega je težko primerjati rezultate teh volitev z junijskimi volitvami v novo narodno skupščino, ki so se vršile v okviru departmanov, ki obsegajo 20 do 50 kantonov in kjer prihaja mnogo bolj do veljave vpliv stranke kot osebni prestiž kandidata. V takem položaju so se posebno težko znašli golisti, ki operirajo skoraj izključno z vplivom ene same osebnosti.

Če bi pa izvajali parlamentarne volitve, kot pred vojno, v okviru okrožij (vsako okrožje šteje povprečno šest kantonov), bi mogle biti volitve zadnjih dveh nedelj značilne za orientacijo volivcev tudi pri parlamentarnih volitvah. Zaradi tega ni čudno, da so stranke, ki so na teh volitvah največ pridobile, obenem tudi zagovorniki parlamentarnih volitev po okrožjih. Številni opazovalci se vprašujejo, ali ni pričakovati v bližnji prihodnosti nove kampanje za volilno reformo.

Zanimiva je tudi primerjava orientacije kantonalnih volivcev v zadnjem času. Tako imenovani «splošni sveti» so bili popolnoma obnovljeni leta 1945, takoj po osvoboditvi. Potem je prišel povratek na predvojno prakso, da se vsaka tri leta izvoli polovica članov. Volitve za prvo polovico so bile 20. in 27. marca 1948. Volitve 7. in 14. oktobra 1951 so torej popolnoma prenovile splošne svete, kot so bili izvoljeni leta 1945. Splošna tendenca volivcev je bila v glavnem enaka leta 1948 in letos in jo lahko povzamemo z zmanjšanjem znatnega vpliva, ki so ga v teh svetih imeli kominformisti in socialisti po volitvah leta 1945. Danes je politična barva splošnih svetov zelo podobna predvojni in tudi osebe so mnogokrat iste.

KP Francije je imela ob začetku vojne 74 sedežev v splošnih svetih, leta 1949 204, zdaj pa 106. Socialisti so imeli leta 1938 381 sedežev, leta 1945 813, leta 1948 696, zdaj pa 556. Radikali in zmerni raznih skupin, ki so imeli pred vojno večino predstavnikov v splošnih svetih (radikali 1086, zmerni 1.383), so leta 1945 zelo nazadovali. Obojni si še niso pridobili svojih nekdanjih privilegiranih pozicij in to predvsem, ker sta se pojavili dve konkurenčni gibanji: MRP in RPF. Vendar so radikali in zmerni neodvisni najmočnejši, toda nimajo tako velike večine kot pred vojno.

Glede posledic kantonskih volitev za francosko notranjo politiko opozarjajo politični opazovalci predvsem na dvoje: stališče MRP v šolskem vprašanju se bo verjetno poostrilo, saj so demokristjani pridobili, glavni nasprotniki državne podpore zasebnim šolam — socialisti, pa izgubili. Druga posledica bi bila večja nepopustljivost zmerne desnice v vprašanju državnega proračuna. Pričakovati je, da se bo ost obojih obrnila predvsem proti socialistom.

Na gospodarski fronti pa je bil opažen zopetni dvig francoskega franka, ki je zadnje čase stalno izgubljal v vrednosti v primerjavi z dolarjem. Danes je bil na pariški borzi dolar ocenjen na 433 frankov, medtem ko je še v petek zvečer kvotiral 440.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Zakaj kominformisti ne zahtevajo vrnitve državne lastnine STO

O kominformistični gospodarski konferenci smo že obširno pisali. Že takrat smo poudarili, da je njihovo najnovejše zanimanje za tržaška gospodarska vprašanja tesno zvezano s sličnimi akcijami, ki so jih pred časom podvzeli italijanski sindikati in z «novo gospodarsko smerjo» diktirano iz samega centra — Moskve.

Zadnja številka «Dela» posveča zelo veliko pozornost tej tako novi in za kominformiste tako presenetljivi akciji. Ona objavlja skoro v celoti ves referat in celotno resolucijo.

Poglejmo si pobliže drugo točko omenjene resolucije.

«b) Poskrbeti, da bo Trst razpolagal s progami, ki jih je že imel v preteklosti, in to z dodelitvijo ladjevja paroplovnih družb Finmare naši luki in z naročili za gradnjo novih ladij našim ladjedelnicam.

Ta točka, ki je v vsej resoluciji najvažnejša in tudi najznačilnejša, se po svojem bistvu prav nič ne razlikuje od stališča odbora za obrambo dela v našem pristanišču.

Pa poglejmo si te zahteve nekoliko pobliže. Prvič kominformisti zahtevajo povrnitev na staro predvojno stanje. Oni zahtevajo vrnitev na položaj, ki je vladal v Trstu pred drugo svetovno vojno. Mislimo, da bi bil skoro vsak komentar nepotreben. Prav vsak Tržačan pozna takratno stanje tržaškega ladjevja. Dovolj bo, če rečemo, da ni nikoli pod Italijo Trst dosegel iste tonaže, kot jo je res «nekdaj» imel pred prvo svetovno vojno.

Poleg tega priznavajo med vrsticami sicer pa zato tem bolj odločno, prav s podreditvijo FINMARE, s prošnjami in resolucijami na njo, da edino italijanska vlada, ki končno odloča o vseh ukrepih Finmare, lahko da, ali pa ne da Trstu potrebno brodovje.

Položaj je približno tak. Ze leta (vsa predvojna in 6 povojnih) italijanska vlada, in to vsaka, ki je v tem času na oblasti, brez izjeme dela vse, kar je v njeni moči, da bi Trst prav pomorsko oslabila. Kominformisti pa so se sedaj spomnili in prav isto italijansko vlado prosijo pravice.

Zahteva po brodovju, ki ga naj bi dodelila Finmare, je zanimiva še z drugega stališča. Za to pa bi hoteli pogledati v mirovno pogodbo in sicer bi si ogledali dva njena člena:

Priloga X. člen 1.: «Svobodno tržaško ozemlje dobi brez plačila vse italijansko državno in poldržavno premoženje na ozemlju Svobodnega ozemlja.

Kot državno in poldržavno premoženje se v smislu tega člena smatra državno in poldržavno premoženje; premoženje in lastnina italijanske države, javnih lokalnih ustanov, javnih institucij in družb, ki so javnega značaja, kot tudi vsa ona imovina, ki je pripadala fašistični stranki oziroma njenim pomožnim organizacijam.

Člen 16., ki se nanaša na ladje pa pravi:

«Italija bo vrnila v najkrajšem času vse ladje, ki so v rokah Italije ali njenih državljanov in so do 3. septembra 1943 pripadale fizičnim osebam, nastanjenim na Svobodnem ozemlju, ki dobe državljanstvo STO na osnovi te pogodbe, ali ki so pripadale italijanskim pravnim osebam, ki imajo in zadrže družbeni sedež na Svobodnem ozemlju, razen ladij, ki so jih prodali in bona fide.»

Mirovna pogodba pravi zelo jasno in odločno, da mora Italija vrniti vse brodovje in celo v 16 členu odloča, da so vse spremembe stanja po 1943 letu nične.

Kominformisti tako radi kriče, da so za spoštovanje mirovne pogodbe, za združitev obeh con in ne vemo, kaj še. Zakaj niso tudi tokrat za spoštovanje mirovne pogodbe? Zakaj taka nedoslednost?

Popolnoma jasno je, da je tudi to najnovejše «gospodarsko» vprašanje tesno povezano z njihovo osnovno linijo, ki jo je tako lepo izrazil Togliatti, ko je dejal, da bi z združenimi conami le prišlo vse skupaj pod Italijo. Zato je tudi treba ustvariti med delavstvom in vsem ostalim prebivalstvom takšno razpoloženje. Javno priznavati laži je težko, posebno če nekdo že vrsto let tako nesramno laže kot kominformisti. Zato so pa potrebne gospodarske konference in obširno dokazovanje, kako bi se pod Italijo nazadnje le vse uredilo.

Nov primer kominformovske „kulture"

V četrtem nadstropju tiskarne Založništva tržaškega tiska prav nad prostori našega uredništva ima poleg kulturnega krožka svoj sedež tudi šentjakobska kominformovska mladina. Ta «nadobudna» mladina, ki se «kulturno» vzgaja z boogie woogie, rogovili po stopniščih, kriči in zmerja, si izmisli tudi druge podvige.

V soboto so na svojem sedežu odžagali dober meter svinčene odtočne cevi in je zato dva dni tekla voda v spodnje prostore v našem uredništvu ter napravila na stropu veliko škodo. Naj gre za namerno kljubovanje in povzročanje škode ali pa morda celo za tatvino, je to delanje pač kaj nazorno spričevalo kominformovske vzgoje in «kulture» njihovih mladincev. Prav zato pa bi bil že skrajni čas, da bi taki vandali izpraznili prostore, ki so se vanje samovoljno vselili in do katerih nimajo nobene pravice.

OTVORITVENA PREDSTAVA SNG V AVDITORIJU

Jubilantka Ema Starčeva v Krleževi drami „Gospoda Glembajevi"

V nedeljo zvečer je bil za tržaško gledališko občinstvo velik praznik. Slovensko narodno gledališče, ki je svojo prejšnjo sezono tako veličastno zaključilo z mogočno uprizoritvijo Kreftovih «Celjskih grofov» na prostem, je pričelo novo sezono z dramo velikega jugoslovanskega dramatika Miroslava Krleže «Gospoda Glembajevi».

Prireditvi je dajalo še poseben pomen dejstvo, da je delo pripravil kot režiser gost dr. Branko Gavella, profesor na igralski akademiji v Zagrebu in eden izmed najboljših jugoslovanskih režiserjev.

Tržaško občinstvo, ki je popolnoma napolnilo Avditorij, pa je s svojo navzočnostjo zlasti hotelo počastiti priljubljeno igralko, članico SNG v Trstu, tov. Emo Starčevo. Že ob njeni prvi pojavi na odru je vsa dvorana zaploskala.

Težka, psihološka drama, polna razglabljajočih dialogov, je pritegnila pozornost občinstva. Napetost je rasla od prizora do prizora; posebno je pretreslo drugo dejanje in tragični zaključek celotne drame. (Poročilo našega gledališkega recenzenta bo izšlo po reprizi.)

* * *

Ni se še poleglo ploskanje po predstavi, ko se je zastor znova razprl in na oder je stopila tov. Ema Starčeva, obdana od svojih stanovskih tovarišev, predstavnikov Narodnega gledališča v Ljubljani, Mestnega gledališča v Ljubljani, slavljenkinih tovarišev iz partizanskih let, tukajšnjih organizacij, prosvetnih društev in pionirjev.

Najprej je slavljenko nagovoril upravnik SNG v Trstu tov. Andrej Budal, nato tajnik SHPZ tov. Boris Race; v imenu uprave SNG v Ljubljani je izrekel čestitke tov. upravnik Juš Kozak, ki je izročil jubilantki tudi odlikovanje Sveta za znanost in kulturo vlade FLRJ. Vrstile so se še čestitke sindikata tržaških kakor tudi ljubljanskih igralcev, tovarišev iz partizanskega gledališča, predstavnic ASIZZ in otroških igralskih družin. Tov. Jože Babič je nato prečital veliko število pozdravnih brzojavk iz vseh krajev Jugoslavije. Med pozdravi je bilo tudi pismo častilcev umetnice, ki so sporočili, da ob njenem jubileju poklanjajo znatno vsoto za Kulturni dom.

Ginjena se je tov. Ema Starčeva zahvalila za tolike izraze priznanja, za cvetje in darila.

SEJA GLAVNEGA ODBORA Zveze Enotnih razrednih sindikatov

V nedeljo je bila v zadružnem domu v Bujah seja glavnega odbora Zveze Enotnih razrednih sindikatov za STO. Dnevni red seje je vseboval: 1. sindikalno poročilo; 2. poročilo o organizaciji in včlanjevanju; 3. izvolitev novega podpredsednika zveze; 4. slučajnosti:

Sindikalno poročilo je podal tov. Petronio. Med drugim je govoril o delu II. kongresa sindikatov Jugoslavije, ki je bil pred kratkim v Zagrebu in katerega se je udeležilo precejšnje število inozemskih sindikalnih delegacij. Ti delegati so predstavljali 17 milijonov delavcev iz skoraj vseh evropskih držav. Kongresa se je udeležila tudi delegacija Zveze ERS, ki jo je vodil vprav tov. Petronio. Prihodnji torek 23. oktobra bo na zvezi ERS tudi konferenca o tem kongresu.

Po poročilu tov. Petronia, je tov. Luxa imel važno poročilo o organizacijskem stanju. Nato so posegli v diskusijo številni člani glavnega odbora, kakor Maglica, Gregorovič itd.

Ker je bil tov. Žerjal podpredsednik glavnega odbora, premeščen na drug posel, so namesto njega izvolili tov. Gregoroviča.

Na osnovi pravil, ki dopuščajo glavnemu odboru zveze ERS, da kooptira v odbor namesto drugih tovarišev, ki ne morejo iz upravičenih razlogov več aktivno delovati, nove tovariše, so imenovali za novega člana odbora sedanjega predsednika Zveze ERS za Istrsko okrožje Maria Santina v glavni odbor Zveze.

Dopust generala Wintertona

General Winterton, vojaški poveljnik anglo-ameriške cone STO, je odpotoval v London, kjer bo preživel nekaj tednov počitnic. Za časa svojega bivanja v Londonu se bo udeležil letne konference angleških armadnih poveljnikov, ki bo po jesenskih vajah angleške vojske. Po dopustu se bo general Winterton vrnil v Trst in zopet prevzel svoje normalne funkcije

HUDA NESREČA MOTOCIKLISTA

Z motorjem v obmejno zaporo

Nepoznanje poti in naravnost divja hitrost sta v nedeljo spravila v težkem stanju v bolnico 24-letnega Fausta Radiva, stanujočega pri sorodnikih v Ul. Galleria 14. Mladenič je namreč odšel na svojem motorju na izlet po cesti, ki iz Bazovice pelje proti obmejnemu bloku pri Pesku. Za njim je vozil na svojem motorju njegov prijatelj Giorgio Zecchin iz Ul. Pondares, ki je bil očividec strašne nesreče. Radivo je zavozil izza ovinka, ki je oddaljen kakih 50 do 60 metrov do zapore v hitrosti 60 km na uro in verjetno ni opazil ovire ter je z vso silo treščil vanjo. Udarec je bil tako močan, da je Radivo dobesedno s prsmi zlomil zaporo in se izvrnil na tla. Z rešilnim avtom, ki je bil takoj telefonsko poklican, so nesrečneža odpeljali v bolnico, kjer so ga v obupnem stanju sprejeli na II. kirurškem oddelku. Mladeniču so ugotovili zlom nekaterih reber in verjetne notranje poškodbe.

Po nezgodi se je dvignila in odšla z zlomljeno piščaljo

Prav v trenutku, ko je prekoračila Ul. del Friuli, je v 50-letno Albino Krajcar iz Zgornje Grete 294 priletel neznan motociklist, ki je sicer takoj ustavil vozilo in se približal ženski, ki je padla na tla. Ker je ta odklonila vsako pomoč misleč, da ni nič hudega, je motociklist ponovno zasedel svoje vozilo in se odpeljal. Krajcarjeva je vstala, se očistila in se odpravila proti domu, toda sredi poti jo je policijska izvidnica ustavila, ker se je žena le s težkočo premikala. Z rešilnim avtom so jo odpeljali v bolnico, kjer so jo morali zaradi zloma piščali desne noge in udarcev po nogah in prsih sprejeti na ortopedskem oddelku. Menijo, da bo Krajcarjeva okrevala v 25 dneh, če seveda ne bodo nastale komplikacije.

Padec na razritih tleh

Med hojo pred glavnim vhodom v ladjedelnico Sv. Marka je 61-letni Giuseppe Stebel zaradi neravnih in razritih tal padel nerodno na tla in se ranil nad očesom in na nosu. Zaradi lažjega omotičnega stanja so ga sprejeli v bolnici, kjer bo verjetno ostal kakih 8 dni.

Avto podrl kolesarja in nadaljeval pot

Na I. kirurškem oddelku so včeraj sprejeli 28-letnega uradnika Alda Dondo, stanujočega na Trgu tra i Rivi 10, ki je bil v težkem omotičnem stanju in se ne spominja ničesar. Žena, 30-letna Lidia Giraldi, ki ga je spremljala skupno z nekim agentom civilne policije, je izjavila zdravnikom, da je njenega moža, ki se je s kolesom vozil v bližini zadnje tramvajske postaje v Barkovljah, podrl na tla neznan avtomobilist, ki je privozil v isti smeri in nesramno nadaljeval svojo pot. Ponesrečenca bodo pridržali kakih 10 dni in upajo, da ne bo nobenih komplikacij.

Avto v plamenih 400.000 lir škode

V Kolombanu pri Miljah, in sicer blizu osnovne šole, je Riccardo Colmo, doma iz Milj, ki je vozil tovornik last Ane Canciani iz Milj, ustavil vozilo in stopil za trenutek k znancem. Ko se je vrnil in pognal motor, se je naenkrat dvignil plamen, ki je v kratkem zajel celo vozilo. Ker s svojimi primitivnimi sredstvi ni mogel zadušiti ognja, si je izposodil kolo in odbrzel po pomoč k miljskim gasilcem. Ti so takoj prihiteli na mesto in pogasili ogenj, vendar je bilo že prepozno, kajti požar je skoraj uničil vozilo. Razen štirih koles, ki so skoraj nedotaknjene, je ves avto neuporaben. Lastnica trpi 400.000 lir škode in je bila k sreči zavarovana proti požaru.

Aretacija treh napadalcev na trgovca Podbersiča

2. oktobra t. l. so 3 mladeniči zahrbtno napadli trgovca Alfonsa Podbersicha prav v trenutku, ko je zapiral trgovino. Svojo žrtev so zavlekli v notranjost že zatemnjene trgovine in ga začeli obdelovati. Trgovec se je na vse načine branil in upiral lopovom tako, da so slednji končno le zbežali. Policija je takoj pričela zasliševati očividce bega treh mladeničev in končno je dobila glavnega krivca 20-letnega Sergia Reguzina, stanujočega pri družini Renzulli v Drevoredu XX. septembra, ki ga je v istem drevoredu 8. t. m. tudi aretirala. Ta je sicer priznal napad, vendar je trdil, da ni bil izvršen zaradi kraje, temveč iz razloga, da je bil Podbersich drugačnih idej kot oni trije. Izdal je tudi imena ostalih pajdašev, katere je policija aretirala, in sicer 20-letnega Marija Perinija, stanujočega skupno z Reganzinijem, in 19letnega Sergia Tommasinija iz Ul. E. Toti 24, ki pa je že sedel zaradi pijanosti v celici policije v Ul. Caprin. Vsi trije so potrdili Reganzinijevo izjavo in tudi napadeni trgovec je potrdil, da ga verjetno niso napadli zaradi tatvine. Kljub temu, da Podbersich ni hotel pismeno ovaditi napadalce, je policija vse tri izročila sodišču, ki jih bo moralo soditi zaradi napada. Tommasini pa se bo moral zagovarjati tudi zaradi pijanosti in kaljenja nočnega miru.

Higienski ukrepi v pekarnah

Po dolgem odlašanju se zdi, da se je higienski urad končno le odločil da bo prisilil nekatere lastnike pekarn, ki niso imeli delavnic opremljenih, kakor predpisujejo higienske določbe za peko, da uvedejo nekatere spremembe.

Prav je, da se je končno urad za higieno odločil za to, saj je znano, kako veliko fizično škodo trpijo pekovski delavci zaradi nezadostne higienske opreme. Jasno pa je, da ne bodo nova dela smela iti na račun delavskih plač in da bodo morali dobivati pekovski delavci celotne mezde. Naloga delavcev samih je, da se v posameznih podjetjih sporazumejo zadovoljivo z delodajalci. Če bi peki špekulirali, je dolžnost sindikalnih organizacij, da odločno posežejo vmes.

Kljub samohvali župana Bartolija

Tržaški reveži še vedno čakajo na nova javna ogrevališča

Kar tako na hitro in brez vsakršne predhodne objave (zaradi skromnosti zatrjuje včerajšnji «Giornale di Trieste») je bila pred dvema dnevoma izvršena zamenjava sedanjega vodstva ECA (Ente Comunale di Assistenza) z novim, katerega imena članov nam pa še niso znana.

Tej skromni svečanosti je seveda prisostvoval tudi župan Bartoli, ki je pohvalil delo sedanjega vodstva ter želel, da bi tudi novo vodstvo tako uspešno delovalo v korist revnejšega sloja našega ozemlja.

Za njim je spregovoril nekaj besed dosedanji predsednik E. C. A. dr. Tamburini, ki je na kratko označil, kaj vse bo moralo bodoče vodstvo izvršiti, če bo hotelo delovati v korist prizadetih slojev tržaškega prebivalstva. Tako je naštel, da bi bilo treba rešiti vprašanje zvišanja poslopja v Ul. Pascoli (hiralnica in sirotišnica), vprašanje ureditve jedilnice, kjer bi se lahko stari ljudje in reveži hranili tudi pozimi (do sedaj so morali namreč jesti svoje skromno kosilo kar na prostem, tudi če je bil mraz), vprašanje ponovne ustanovitve nekakšnega zatočišča za berače (ki je nekoč že obstojalo, a so kasneje ta prostor preuredili v sobo za kronične bolnike), vprašanje nove delavnice, v katerih bi lahko dečki-sirote pridobili nekaj praktičnega znanja za poklic, ki si ga bodo pozneje izbrali; razen tega bi bilo treba povečati število javnih ogrevališč, izboljšati položaj v javnih prenočiščih tako, da bi lahko sprejela še večje število potrebnih ljudi ter izboljšati tudi položaj v hiralnici, kjer bi moralo vodstvo poskrbeti, da bi imeli starci možnost, da se po potrebi in želji tudi nekako oddelijo od spalnice, v kateri je toliko oseb. Posebno pa, je poudaril dr. Tamburini, bi bilo treba posvetiti vso pažnjo rešitvi vprašanja otrok, ki zapustijo sirotišnico. Ti otroci, posebno pa dečki, so mnogokrat prepuščeni samim sebi ter zaidejo zaradi tega na stranpota, ki jih privedejo mnogokrat tudi do zločina. Za te otroke vodstvo ECA ni moglo zadostno skrbeti, zato bi bila po njegovem dolžnost novega vodstva, da poskrbi tudi za ta problem.

Kot vidimo še cel kup stvari, ki bi jih bilo treba napraviti. Če bi o vseh teh stvareh ne čuli že toliko govoriti in če ne bi bili prav v našem časopisu že večkrat zahtevali z vso odločnostjo rešitev kakšnega izmed zgoraj navedenih problemov, bi si lahko mislili da je sedanje vodstvo že dosti naredilo, a kar ni utegnilo, pač prepušča bodočim voditeljem.

Zadeva ima seveda vse drugačno lice: bivše vodstvo je za vse omenjene probleme prav dobro vedelo, saj se vleče na primer prav vprašanje novih javnih ogrevališč že leta. Sedaj pa pravi dr. Tamburini, naj tudi to vprašanje reši novo vodstvo: to se pravi samo preložiti dolžnosti, ki jih samo ni rešilo na ramena bodočega vodstva, ki jih bo rešilo, ali pa morda zopet predalo naslednjem vodstvu.

Mislimo, da so vprašanja, ki jih je dr. Tamburini načel tako važna, da bi morale biti že davno rešena, ne pa da se sedaj šele razpravlja o tem ter morda čaka bog ve koliko časa na njih rešitev.

Vodstvo ECA je res v dobi svojega delovanja razdelilo precejšnje število brezplačnih kosil, pomagalo revežem, skrbelo za prenočišča itd., a kot vidimo, ni pri vsem tem rešilo najvažnejših vprašanj, ki jih je sam bivši predsednik ob zaključni svečanosti naštel in ki tako še vedno obstojajo.

V interesu prizadetih bi bilo da bi novo vodstvo poskrbelo za čimprejšnjo rešitev vseh navedenih vprašanj. Le na ta način bi si upravičeno zaslužilo pohvalo ter hvaležnost revežev našega ozemlja.

Visoke cene drv in premoga

Kdo si bo letošnjo zimo lahko še ogreval stanovanje?

Pred približno dvema mesecema je bilo javljeno, da so se življenjski stroški na našem ozemlju za malenkost znižali; vest, kaj nenavadna za čase, ko se vse draži, je vzbudila med revnejšimi sloji tržaškega prebivalstva trohico upanja, da se morda le približuje kratek «oddih», ki jim bo omogočil, da bodo lahko s svojimi prejemki vsaj skromno izhajali.

Se preteklo zimo in tudi ves čas, ko je bilo lepo vreme, je bila cena 100 kg drv 1400 lir; s prihodom mraza se je ta cena zvišala na nič manj kot 1500 lir in če so drva lepa in suha tudi 1600 lir za 100 kg. Ko smo iskali med gospodarskimi vestmi v zvezi z lesno trgovino vzroke za to povišanje cene, nismo naleteli prav na noben takšen moment, ki bi opravičeval to nenadno spremembo cen.

Toda to še ni vse; razen drv sta se podražili tudi obe vrsti premoga, in sicer navaden premog in koks; tako je cena 100 kg koksa narastla od 300 lir za 3500 lir, cena 100 kg navadnega premoga pa od 2200 na 2500 lir.

Ne smemo še pozabiti, da so se podražila tudi mehka drva, ki stanejo 1700 lir 100 kg in ne več 1500 lir kot lansko zimo.

Povišanje cen premogu bi bilo vsaj v toliko opravičljivo, v kolikor je v zadnjem času občutiti v Italiji pomanjkanje premoga, to pa zaradi pomanjkanja deviz, s katerimi bi lahko Italija nakupila dovoljno količino omenjenega kuriva.

Umestno in pravilno bi bilo, da bi odgovorne oblasti izdale v zvezi s tem kakšno poročilo, v katerem bi bilo obrazloženo, kako je prišlo do tega nenadnega povišanja cen v zimskem času tako važnemu in prepotrebnemu kurivu. Še bolj pravilno pa bi bilo, če bi se iste oblasti potrudile ter dosegle znižanje sedanje visoke cene drv in premoga, s čimer bi še najbolj ustregle neštetim družinam brezposelnih, ki mraz najbolj občutijo in ki si zaradi visokih cen kurjave še privoščiti ne bodo mogle.

Odgovorne oblasti morajo namreč pomisliti, da živi na našem ozemlju okrog 20.000 brezposelnih, ki prejemajo tako nizko podporo, da z njo ne morejo kriti niti najnujnejših življenjskih stroškov, kje še, da bi lahko kupovali kurjavo po tako visoki ceni. Razen brezposelnih imamo na našem ozemlju tudi ogromno število upokojencev, ki prejemajo komaj tolikšno pokojnino, da bi si lahko z njo nabavili samo 300 kg drv in seveda prav nič drugega zraven (pokojnina znaša namreč okrog 3 do 5000 lir).

Ker se že vse draži, ne sme postati pravilo trgovcev, da morajo v podraževanju drug drugega prekašati. S podražitvijo drv bodo imeli zopet drugi trgovci priliko višati cene svojemu blagu in tako bo tekla vsa stvar dalje.

IZPRED SODIŠČA

Kradel je denar za plačevanje na obroke

Erminia Asquini, najemnica bara v palači Urada za javna dela, je z žalostjo ugotavlja, da bar ne prinaša dobička, kot bi moral. Kljub temu da je bil precej obiskan, je blagajna skoraj vedno pokazala deficit. Začela je iskati vzroke in je zaradi tega dobro pazila na svoje uslužbence. 17. junija se je končno le naveličala primanjkljajev in čeprav ni imela dokazov, je stvar prijavila policiji ter izjavila, da sumi njenega natakarja 22-letnega Bernarda Quarantotta iz Ul. Galleria 3. Policija je mladeniča prijela in ga po dolgi preiskavi izročila sodišču v nadaljnje postopanje.

Po zapisnikih, ki jih je policija izročila sodnim organom, je kazalo, da je Quarantotto svoje dejanje skesano priznal. Podpisal je namreč izjavo, da je 17. junija ukradel iz blagajne, ki jo je odprl s pomočjo noža, 3.500 lir ker je bil v stiski in ni mogel plačati obroka za kupljeno blago, ki bi mu ga gotovo zaplenili. Pred sodniki pa se je naenkrat vse obrnilo. Mladenič je vneto trdil, da ni nikoli ukradel denarja in se čuti popolnoma nedolžnega. Na policiji je sicer podpisal izjavo, v kateri priznava dejanje, vendar je to storil na prigovarjanje nekega agenta. Ta mu je namreč priporočil, da bi stvar priznal in podpisal, ker bi ga tako lahko izpustili in mu ne bi skrivili niti lasu. Kljub vnetemu zagovoru pa je sodnik ostro kaznoval Quarantotta in mu prisodil 1 leto in 4 mesece zapora ter plačilo 4.000 lir globe. Predsednik: Zulmin, tožilec: Amodeo, zapisnikar: Neri, obramba: Sardos.

Oproščeni pretepači

Cela vrsta ljudi, in sicer Rodolfo Brumini, Giordano Covacci, Alessandro Uva, Giorgio Fama in Giordano Pintus je sedela na zatožni klopi pod obtožbo pretepa v nočnih urah.

21. oktobra 1950. leta sta Brumini in Covacci okoli dveh po polnoči čakala na Trgu Libertà tramvaj. Prav tedaj je prišla mimo gruča ostalih obtožencev, ki so oba čakalca psovali z umazanimi esuli. Ta dva sta mirno odgovorila, naj se vendar spravijo spat. Te besede pa niso pomirile nikogar, temveč se je besedni spor spremenil v pravcati pretep. Policija, ki je prišla na mesto, je vse skupaj odpeljala najprej v bolnico, kjer so Bruminiju, Covacciju, Uvi in Fami ugotovili lažje poškodbe, nakar so jih javili sodišču.

Razprava se je končala zadovoljivo za vse, kajti sodnik je izjavil, da dejanje ni kaznivo in je vse skupaj poslal s primerno pridigo domov.

Predsednik: Picciola, tožilec: Grubissi, zapisnikar: Pivk, obramba: Moro in Romano.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

II. pregled kulturne dejavnosti italijanskega kulturnega krožka „A. Gramsci"

V nedeljo zvečer je bila v Ljudskem gledališču v Kopru slavnostna otvoritev drugega pregleda kulturnega delovanja italijanskega kulturnega krožka «A. Gramsci» v Kopru. Kratek otvoritveni govor je imel tajnik krožka tovariš Scher, ki je po pozdravu predstavnikov JA in ljudske oblasti med drugim dejal:

«Tudi v letošnjem kulturnem tednu bo naš kulturni krožek pokazal velik napredek, ki ga je dosegel s pomočjo vaditeljev in članov aktivistov. Ta kulturni teden bo manifestacija dela celega leta velikega števila Italijanov našega mesta, ki so sodelovali pri dramski družini, pevskem zboru, godbenih skupinah, baletih itd.

Razvoj našega krožka od ustanovitve Udruženja Italijanov Istrskega okrožja zadovoljivo in vsestransko napreduje. Ta razvoj ne sloni samo na dobri volji in vztrajnosti voditeljev, inštruktorjev in članov, temveč tudi na stalni pomoči, ki jo nudijo ljudska oblast, Komunistična partija in Ljudska fronta. Ta razvoj sloni na temeljnem kamnu demokratičnih pridobitev, na enakosti pravic in splošnega razvoja političnega, gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja med ljudmi vseh treh narodnosti.

Te naše uspehe je treba prišteti k uspehom naših delavcev, ki so jih dosegli v gospodarstvu v okviru graditve socializma v Istrskem okrožju.

Omenil sem dosežene uspehe in mislim, da jih lahko s ponosom potrdimo, četudi smo imeli velike težave in pomanjkljivosti. 28 kulturno-umetniških predstav, pri katerih je sodelovalo 115 izvajalcev, izpopolnitev dramske družine z novimi mladimi člani, nova knjižnica, ki je izpopolnjena s številnimi novimi knjigami, ustanovitev mandolinističnega krožka in folklorne skupine, dve razstavi, kateri je obiskalo nad 3000 gledalcev, tri predavanja in tri izleti, uspešno izveden tečaj za splošno kulturo z 32 obiskovalci in razširitev krožka v vpisom novih članov in organizacijsko utrditvijo, dovolj jasno govorijo o uspehih ki jih ne more spremeniti niti reakcionarna fašistična propaganda italijanskih krožkov, ki tesno povezuje v istem krogu novofašiste MSI in kominformiste.

Ta naš krajevni pregled bo prikazal veliko delo, ki je bilo izvršeno v letu. Na odru bodo nastopali poleg prej navedenih skupin tudi pionirji in gojenci osemletk, tako da bo program kar najbolj izbran. Vsi kulturni nastopi v tem tednu bodo kot priprava za Festival italijanske kulture, ki bo v Piranu od 21. do 28. oktobra.»

Sledil je zborovski koncert, ki ga je izvajal mešani pevski zbor pod vodstvom dirigenta Milossija, ki je spremljal posamezne točke tudi na klavirju. Izvajalci in dirigent so bili deležni velikega aplavza posebno za izvajanje G. Verdijeve: «Moč usode», prizor iz posvečenja in od istega skladatelja III. dejanje «Traviate».

Podobne krajevne kulturne preglede so začeli tudi italijanski krožki v Izoli in Grožnjanu

Uvoz in izvoz blaga

Letos so podjetja, ustanove in zadruge Istrskega okrožja uvozile raznega blaga v vrednosti 236 milijonov deviznih dinarjev.

Vrednost blaga, ki ga je v tem letu Istrsko okrožje izvozilo, pa znaša nad 220 milijonov deviznih dinarjev.

Največ deviz je bilo porabljenih za potrebe zdravstva. Predmetov široke potrošnje je bilo do konca septembra uvoženih za okoli 39 milijonov, reprodukcijskega materiala za kmetijstvo in industrijo pa za skoro 60 milijonov dinarjev.

Najvišje postavke v izvozu iz Istrskega okrožja dosegajo poljedelski in vinogradniški pridelki z ostvaritvijo nad 160 milijonov deviznih dinarjev. Industrijski sektor je z izvozom svojih proizvodov ostvaril okoli 52 milijonov deviznih dinarjev. Blago, ki bo do konca leta uvoženo iz Jugoslavije, Avstrije in Italije v Istrsko okrožje, je namenjeno v prvi vrsti širokim potrebam našega prebivalstva.

* * *

V palači «Tacco» v Kopru bo v začetku novembra odprta razstava slik in kipov sodobnih hrvatskih umetnikov, ki je bila prirejena v Opatiji ob priliki «Festivala jugoslovanske folklore». Pred tem pa bodo slike in kipi razstavljeni v Bujah in Piranu.

Nove jubilejne znamke

Ob priliki kulturnega festivala Združenja Italijanov Istrskega okrožja, ki bo kot znano od 21. do 28. oktobra v Piranu, bo Združenje izdalo serijo znamk treh različnih vrednosti. Istočasno bo Združenje dalo v promet tudi pisemske ovitke, ki bodo imeli na naslovni strani podobo slavnega violinista Jožefa Tartinija. Tako bo Združenje dalo še večjega poudarka svojemu kulturnemu festivalu, ki bo ves teden v Piranu, kjer je tudi spomenik slavnega violinista.

Po uprizoritvi Ogrinčeve «V Ljubljano jo dajmo»

V soboto je bila v Ljudskem gledališču v Kopru že napovedana predstava J. Ogrinčeve «V Ljubljano jo dajmo», ki jo je uprizorila dramska skupina SKUD poštnih uslužbencev iz Ljubljane.

V napovedi, da bo dramska skupina SKUD poštnih uslužbencev iz Ljubljane gostovala v Kopru smo zapisali, da bo delo, ki je vestno naštudirano, prav gotovo ugajalo tudi širšemu krogu ljudstva v Kopru. Danes, po uprizoritvi lahko rečemo, da se nismo prav nič zmotili. Tovariši iz dramske skupine SKUD iz Ljubljane so lahko sami slišali navdušene aplavze, ki jim jih je prirejelala publika Kopra. Neprisiljeno in res življenjsko nastopanje in podajanje oseb in prav tako naravno igrane vesele točke, ki so vzbujale salve smeha in dobre volje pri gledalcih, so lahko zadovoljile igralce in jih nagradile za njihovo požrtvovalnost pri študiranju te veseloigre.

Gotovi smo, da to prvo gostovanje dramske skupine SKUD poštnih uslužbencev — ne bo zadnje.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

«OSKRBA» podjetje za preskrbo pripadnikov narodne zaščite Koper je prešla v likvidacijo. Pozivajo se vsi upniki in dolžniki, da prijavijo svoje terjatve, odnosno da poravnajo svoje obveznosti do 1. novembra 1951. Po tem roku se terjatve ne bodo več upoštevale, dolgovi pa se bodo prisilno izterjali.

Likvidacijski odbor.

Nova avtobusna proga Ljubljana - Koper

Včeraj je začela obratovati nova avtobusna proga Ljubljana-Koper, ki jo je uvedlo podjetje Slovenija-avtopromet v Ljubljani. Avtobus vozi po naslednjem voznem redu:

Iz Ljubljane odhaja ob 5.10 uri zjutraj in pride v Koper ob 10.30 uri. Iz Kopra odpelje ob 14. uri in pride v Ljubljano ob 19.20 uri.

Za vse, ki imajo opravka v Ljubljani ali obratno v Kopru, bo ta zveza zelo primerna.

Z GORIŠKEGA

Videmski sporazum samo še na papirju

V nekem članku, ki je pred časom izšel v našem listu, smo na podlagi poročil, ki smo jih prejeli od goriških gospodarskih ustanov in časopisja, sklepali, da je obmejno trgovanje med Jugoslavijo in Italijo zašlo na slepi tir. Od časa tiste naše ugotovitve in vse do danes nam je nudila vsakdanjost celo vrsto dokazov, ki so samo podkrepili naše mnenje. Dejansko se je že v tistem času italijanski izvoz Jugoslavijo očitno skrčil, ker je goriška trgovska zbornica pričela v velikem obsegu omejevati izdajanje izvoznih obrtnic.

Ta pojav lahko opazimo tudi pri pregledovanju vestnika trgovinske zbornice za mesec avgust. V omenjenem mesecu so izdali namreč izvozne obrtnice za 3 milijone izvoženega blaga s saldom avtonomnega kompenzacijskega računa, medtem ko znaša italijanski dolg preko 36 milijonov lir.

V mesecu septembru se je izvoz še bolj manjšal, v prvi polovici meseca oktobra so izdali samo dve izvozni dovoljenji za blago zelo nizke vrednosti.

Tako vidimo, da je obmejno trgovanje skoraj popolnoma zamrlo. Medtem ko so bili sporazumi o trgovanju podpisani s premagovanjem tolikih žrtev, je danes ves ta trud padel v pozabo in trgovinski sporazum, ki je obetal plodovito trgovanje, je ostal samo na papirju.

Ne bi bili glasniki potreb goriškega prebivalstva, če bi se ne vprašali za vzroke, ki so spodjedli temelje tej gospodarski dejavnosti. Prav tako bi ne zagovarjali interesov prebivalstva, če bi ne vprašali oblasti, kaj nameravajo ukreniti, da bi se to važno vprašanje zganilo z mesta.

Gospodarski krogi se prav dobro zavedajo resnosti položaja, v katerega je zabredla povojna Gorica, s tem da so jo odtrgali od njenega naravnega zaledja, to je od krajev, ki so dovajali Gorici življenjskih sokov. Zato menimo, da je njihova dolžnost, izrabiti vse možnosti in prilike, ki lahko gospodarsko koristijo našemu mestu in prebivalstvu, ki ga naseljuje.

Videmski sporazum določa za 500 milijonov lir blagovnega prometa. V okviru te postavke in z dobro voljo, katero naj spremlja solidnost in pošten način trgovanja, morajo goriški gospodarski krogi iskati z republiko Slovenijo možnosti za dejansko uveljavljanje videmskega sporazuma.

Če bi pogajanja rodila dobre uspehe, tedaj bo to koristilo lahko samo razmajanemu in propadajočemu goriškemu gospodarstvu.

Pri pospravljanju se je ranila

Rešilni avto Zelenega križa je moral včeraj popoldne na pomoč 65-letni Pertot Lidiji iz Ul. Ascoli 18. Ko je pospravljala po stanovanju, se ji je spotaknilo in padla je na tla. Pri padcu je trčila z glavo ob rob stolice in si pri tem globoko ranila glavo. V bolnici Brigata Pavia so ji zdravniki obvezali rano na glavi. Ozdravela bo v 1 tednu.

Smrtna nesreča pri Koprivi

Sinoči se je na državni cesti Gorica - Videm smrtno ponesrečil motorist Ugo Niussi iz Št. Petra ob Soči.

Nesreča se je pripetila, ko se je po zabavnem večeru peljal v družbi dveh mladenk iz Gorice proti Krminu. V bližini podvoza pri Koprivi bi moral vozač motor zavreti, ker je ovinek, vendar je ravno na tem mestu motor še bolj pognal ter zašel s ceste. Pri tem sta mladenki v loku zleteli na travnik, on pa se je zaletel v grm ter se pri priči ubil.

Sklepi občinske gradbene komisije

Na svoji zadnji seji je občinska gradbena komisija pregledala številne gradbene načrte. Med drugim so člani gradbene komisije pregledali načrt gradnje palače socialnega skrbstva na Travniku in nove kinodvorane v Ul. Lombroso. Palačo socialnega skrbstva nameravajo zgraditi na prostem zemljišču tik cerkve in bo zgradba pokrila desno steno cerkve, ki ni prav nič v skladu z moderno palačo Esso in palače INCIS, ki jo gradijo v tisti bližini.

Nova kinodvorana, ki jo bodo v bližnji bodočnosti zgradili v Ul. Lombroso bo imela vhod na Korzu Italija in sicer pri palači, kjer je sedaj nastanjeno ravnateljstvo družbe TELVE. Poslopje s kinodvorano bodo zgradili na zemljišču na notranji strani Korza Italija, in sicer od palače ravnateljstva Telve do kinodvorane Eden. Nova kinodvorana bo imela tako vhod tudi v Ul. Lombroso. Z gradnjo bodo pričeli prihodnjega januarja.

Nov vozni red avtobusov avtopodjetja ing. Ribi

Gorica - Trst: ob delavnikih, odhod iz Gorice ob 7.15, 13.30; odhod iz Trsta ob 13.00 in 19.00. Ob praznikih iz Gorice ob 7.30 in 13.00; iz Trsta ob 12.30 in 19.30.

Gorica - Videm: ob delavnikih odhod iz Gorice ob 7.15 (za Bologno), 7.30, 7.45 (za Milan), 12.15, 13.30, 18.15; iz Vidma ob 7.45, 12.15, 14.30, 15.15 (iz Milana), 15.30 (iz Bologne) in ob 18.00.

Ob nedeljah in praznikih je avtobusna zveza na tej progi ukinjena. Potniki se v teh dneh lahko poslužujejo avtobusov za Milan in Bologno.

Gorica - Gradež: ob delavnikih iz Gorice ob 7.15, 15.30, 18.30; iz Gradeža: ob 6.50, 13.15, 17.15; ob praznikih iz Gorice: 8.15, 13.00, 19.15; iz Gradeža: ob 7.12, 15.00 in 17.30.

Gorica - Tržič - Ladjedelnica: ob delavnikih iz Gorice: ob 6.45 (ladjedelnica), 7.00 (Solvay), 11.30, 12.45, 16.00, 18.30; iz Tržiča ob 7.40, 9.00, 14.00, 17.15 (Solvay), 17.20 (ladjedelnica), 19.45. Ob nedeljah in praznikih iz Gorice ob 12.30 in 19.00; iz Tržiča ob 13.30 in 20.10.

Gorica - Tržič (po Doberdobu): ob delavnikih iz Gorice ob 7.00; iz Tržiča (CRDA) ob 17.20. Ob nedeljah in praznikih je zveza ukinjena.

Gorica - Steverjan: ob delavnikih 7.00, 12.45, 18.00; iz Steverjana ob 7.30, 14.15, 18.30; ob nedeljah in praznikih iz Gorice ob 14.00, 18.30; iz Steverjana ob 14.30 in 19.00.

KOLEDAR

OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 16. oktobra
Hedvika, Velena
Sonce vzide ob 6.21, zatone ob 17.20. Dolžina dneva 10.59. Luna vzide ob 17.39, zatone ob 7.59.
Jutri, sreda 17. oktobra
Margareta, Mira

Vabilo na redni občni zbor Kmečke zveze

Upravni odbor Kmečke zveze v Trstu, sklicuje redni občni zbor zveze v nedeljo dne 21. oktobra 1951 ob 9. uri dopoldne na stadionu «Prvi maj», Strada di Guardiella 7.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.
2. Poročilo nadzornega odbora.
3. Diskusija.
4. Razrešnica dosedanjemu odboru.
5. Volitev novega odbora.

Ce občni zbor ne bo sklepčen ob prvem sklicanju, bo sklepčen uro pozneje ob vsakem številu navzočih.

Člani se lahko dajo zastopati po drugih članih, a jim morajo v tem primeru izdati pismeno pooblastilo, vendar ne sme noben pooblaščenec imeti več kot pet pooblastil.

Upravni odbor.

Sklicanje občnega zbora

Vabijo se člani Nabavne in prodajne zadruge, zadružne družbe z omejeno zavezo, s sedežem na Opčinah, da se udeležijo rednega in izrednega občnega zbora omenjene zadruge, ki bo dne 31. oktobra 1951 ob 20. uri na sedežu Kulturnega doma na Opčinah v prvem sklicanju in ob isti uri in v istem kraju naslednjega dne v drugem sklicanju, da sklepajo o naslednjem dnevnem redu:

1. Sprememba členov zadružnih pravil.

Redni del:

2. Poročilo upravnega odbora.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Razpravljanje in odobritev računskega zaključka za poslovno leto 1950.
5. Razno.

Strelske vaje ameriških čet

Ameriške čete v Trstu bodo imele te dni strelske vaje na sledečih streliščih in ob naslednjih dnevih ter urah:

Strelišče v Bazovici za streljanje s puško: od 15. do 20. oktobra 1951, od 7. do 18. ure.

Jamski izlet PDT

V nedeljo 21. t.m. priredi Planinsko društvo prvi jamski izlet v kraško jamo pri Jezeru nad Borštom. Ta ekskurzija je istočasno prvi dan jamskega tečaja. Vabljeni planinci in prijatelji, posebno mladina! Pridite s planinsko opremo; za jamarsko opremo je preskrbljeno.

Prijave pri ZDTV v Ul. Machiavelli 13/III, vsak dan ob 17. do 19. ure. Zbiranje v Borštu ob 10. uri pri prvih hišah pri tov. Danilu Sedmaku.

PROSLAVA SESTDESETLETNICE PROSVETNEGA DRUŠTVA «TABOR»

Prosvetni društvi «Lipa» iz Bazovice in «Slovan» iz Padrič prireditа ob tej priliki dne 28. oktobra 1951 izlet v Lokev.

Prijave za izlet se sprejemajo v večernih urah na običajnih mestih v Bazovici in Padričah od ponedeljka do vključno četrtka 18 t. m.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 14. in 15. oktobra se je v Trstu rodilo 9 otrok, porok je bilo 6, umrlo pa je 15 oseb.

POROČILI SO SE: delavec Balti Antonio in gospodinja Carli Angelina, stavbenik Conca Vincenzo in gospodinja Curci Santa, mizar Cavaliere Umberto in gospodinja Ponvinio Marija, uradnik Duce Narciso in bolničarka Bassanese Marija, uradnik Ennio De Mattianin in gospodinja Giovannina Fanna, zabotehnik Spartaco Borzaghini in gospodinja Ida Fanna.

UMRLI SO: 71-letna Dierlamejer Olga por. Reatti, 84-letna Eufemia Brecevic vdova Montenesi, 92-letna Teresa Tabbai vdova Lorenzi, 50-letni Luterotti Dante, 45-letni Rupel Emilio, 37-letni Cancilleri Lorenzo, 92-lena Tereza Majcen vdova Fabbro, 61-letna Terskon Antonio, 61-letni Angelo Paterno, 82-letna Ana Bortoluzzi por. Nieli, 87-letna Marija Respet por. Gartner, 18-letni Egidio Stanič, 44-letni Nazario Parovel in en dan star Giorgio Siega.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo Ul. Buonarotti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia, Barkovlje; Nicoli, Škedenj.

ADEX-IZLETI
1. NOVEMBRA 1951
izlet v
Renče
Postojno
Rihemberk
Dornberg
Vpisovanje do 18. t. m. pri «Adria-Express» tel. 29-243.

ADEX-IZLETI
DVODNEVNI IZLET
4. in 5. novembra v
Ajdovščino
Vipavo
Ljubljano
Cerkno
Idrijo
TRIDNEVNI IZLET
3., 4. in 5. novembra v
Pulj
Poreč
Rovinj
Maribor
Celje
Vpisovanje do 18. t. m. pri «Adria-Express» tel. 29-243.

Vtisi z drugega kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije

PREDSTAVNIKI
17 milijonov delavcev na zagrebškem kongresu

Udeležili smo se II. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Sindikalni kongres je vedno pomemben mednarodni dogodek, ki daje možnost za presojo splošnega državnega položaja kakor tudi položaja delavskega razreda. Bržkone je prav zaradi tega tako kapitalistični kot kominformistični tisk prešel z molkom preko zagrebškega kongresa. Pa to nima pomena, kajti objektivna resnica gre preko vseh ovir in delavci iz drugih držav polagoma le zvedo, kaj se dogaja v Jugoslaviji. Zagrebški kongres je bil pravi sindikalni kongres svobodne države, kjer imajo delavci oblast v svojih rokah; na njem je vladal duh solidarnosti med delavci vseh držav; bilo je zborovanje mednarodnega bratstva, demokracije, — socialistično zborovanje!

Prostorna dvorana v zagrebškem Delavskem domu je bila okrašena z rdečimi zastavami in napisom «Proletarci vseh dežel, združite se!» Stene so krasile še velike slike Marxa, Engelsa, Lenina in Tita. Kongres se je pričel s petjem Internacionale. Udeležilo se ga je

Etbin Kristan na kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije v Zagrebu v razgovoru z Borisom Kidričem

1.072 delegatov jugoslovanskih delavcev in 20 predstavnikov desetih osrednjih odborov inozemskih sindikatov, ki predstavljajo 17.000.000 organiziranih delavcev; navzoči so bili delegati in predstavniki 17 narodnosti in med njimi je vladalo popolno soglasje.

Važno je, da so predstavniki inozemskih sindikatov govorili in pozdravili kongres uradno, t. j. v imenu svojih sindikalnih organizacij. To so bili poznani sindikalni voditelji in [illegible], antifašisti, ljudje iz odporniškega gibanja, bivši politični preganjanci in zaporniki, stari in mladi socialisti. Govorili so jasno in vneto poudarjali herojsko borbo jugoslovanskih delavcev za neodvisnost in socializem — tako Britanci kot Francozi, Belgijci, Norvežani, Švedi, Švicarji, Holandci, Nemci, Izraelci in predstavniki iz STO.

Diskusija po poročilu Djura Salarja je pokazala politično zavest jugoslovanskega proletariata, saj se je diskusija vodila na osnovi socialističnih načel, razrednih vrednotenj posameznih problemov, solidarnosti med delavci, važnosti vloge, ki jo ima delavski razred, in končno na osnovi resnosti in veličine nalog, ki jih je treba izpolniti.

Na kongres je prišel tudi maršal Tito, ki je kongresu prisostvoval en dan. Na vse inozemske predstavnike je napravilo močan vtis, ko so videli, kako je Tito takoj stopil v stik z delavci, se udeležil diskusije in govoril na kongresu. Dotaknil se je tako osrednjih kakor posebnih vprašanj na način, ki je razodeval prvovrstnega poznavalca, razpravljal je o najvažnejših vprašanjih z domačimi in inozemskimi delegati.

Predsednik Salaj je v svojem poročilu podal obračun burnega obdobja zadnjih treh let; premeril je opravljeno pot in pot, ki jo je treba še prehoditi. Osvetlil je mednarodni sindikalni položaj, sindikalne odnose, označil Svetovno sindikalno zvezo in Mednarodno zvezo svobodnih sindikatov; pokazal pa je tudi, kakšni so odnosi med jugoslovanskimi sindikati in inozemskimi sindikalnimi organizacijami.

Salaj in udeleženci sta prepričana, da je Svetovna sindikalna zveza pokvarjen organizem, ki je škodljiv enotnosti sindikalnega gibanja, ko vodi politiko, ki je privedla do razbitja mednarodnega sindikalnega gibanja. Satelitstvo sindikatov, ki tvorijo Mednarodno sindikalno zvezo, jih dela služabnike ruske državne birokracije in jih spreminja v primerna sredstva za razbijanje delavske enotnosti, ki se je ustvarila po drugi svetovni vojni. Svetovna sindikalna zveza zato ne predstavlja interesov delavskega razreda in kot dokazujejo dejstva ne more niti več zahtevati, da bi se jo še sploh imelo za organizacijo svetovnega merila.

Mednarodna sindikalna organizacija ne more služiti niti posamezni državi niti kakemu bloku držav. Zato je potrebna solidarnost sindikalnih organizacij vseh dežel.

Djuro Salaj je poudaril in kongres mu je pritrdil, da je temeljni pogoj socialističnega razvoja demokratično vodstvo gospodarstva in večvrednost družbenega dela, ki je na razpolago neposrednim proizvajalcem; nadalje so delavski sveti in razdelitev akumulacije neobhodni elementi za uspeh socialističnega razvoja v Jugoslaviji. Medtem ko se to v Jugoslaviji dogaja, pa je v SZ birokratska kasta izkoriščevalka večvrednosti dela delavskega razreda, ruski sindikati pa tako antisocialistično delovanje državne birokracije še zagovarjajo.

Jugoslovanski sindikati so v stalnih stikih s sindikati v mnogih državah. Tuje delegacije prihajajo v Jugoslavijo, medtem ko jugoslovanski sindikalisti vračajo obiske v inozemstvu. Tako prihaja do medsebojnega spoznavanja in koristnih izmenjav izkušenj.

Kako da se niso udeležili kongresa predstavniki delavcev, ki so pod vplivom Enotnih sindikatov in Delavske zbornice v Trstu, in kako da niso bili zastopani delavci Italijanske splošne zveze dela in Italijanske zveze svobodnih sindikatov? Škoda, da se pošteni predstavniki teh organizacij niso mogli srečati s tisoči predstavnikov jugoslovanskega delavskega razreda, slišati govore italijanskih delavcev iz Reke in Pule, rudarjev iz Raše, kako so kritično obravnavali svoje delovne pogoje in predlagali načine za rešitev. Ugotovili bi lahko, kako je kongres toplo pozdravil diskutante v nemškem ali italijanskem jeziku, prisostvovali bi zanimivi diskusiji med nagleškimi, nemškimi in francoskimi predstavniki ter voditelji kmečke zadruge Kupinje. Videli bi krasna stanovanja zadružnikov, ugotovili bi izboljšanje življenjskih pogojev v primeri s prejšnjimi leti in optimistične perspektive. Slišali bi veterana sindikalnih borb Etbina Kristana, predloge žena in mladine ter njihovo navdušenje pri izgradnji socializma. Ugotovili bi nadalje, da je Delavski dom v Zagrebu za več dni postal center vsega političnega in socialnega življenja v Jugoslaviji, sedež političnе oblasti jugoslovanskih delavcev, ki imajo v svojih rokah sredstva, da lahko premagajo vsako težavo in lahko polagajo kamen na kamen pri zidanju socialistične stavbe.

Neprijetna resnica

Iz Poljske poročajo, da so ustavili izhajanje «Poljskega Statističnega Biltena». Do tega vladnega ukrepa je dovedla objava dejstva, da je po zadnjih petih letih število poljskih delavcev, ki zaslužijo mesečno manj kot 12 dolarjev, naraslo na 60 odst. Leta 1938 je bil ta odstotek 34 odst.

* * *

V sovjetski coni Nemčije je število industrijskih nesreč za 33 odst. večje kot pred vojno, poroča minister za težko industrijo.

NAJVEČJA LETALONOSILKA SVETA

Še pred koncem tega leta bodo uvrstili v britansko vojno mornarico največjo letalonosilko sveta, «Eagle», katere dokončna oprema brez topov bo stala 14,137.000 funtov šterlingov. Na ladji bo prostora za 100 letal, posadka bo štela 2.750 častnikov in mornarjev.

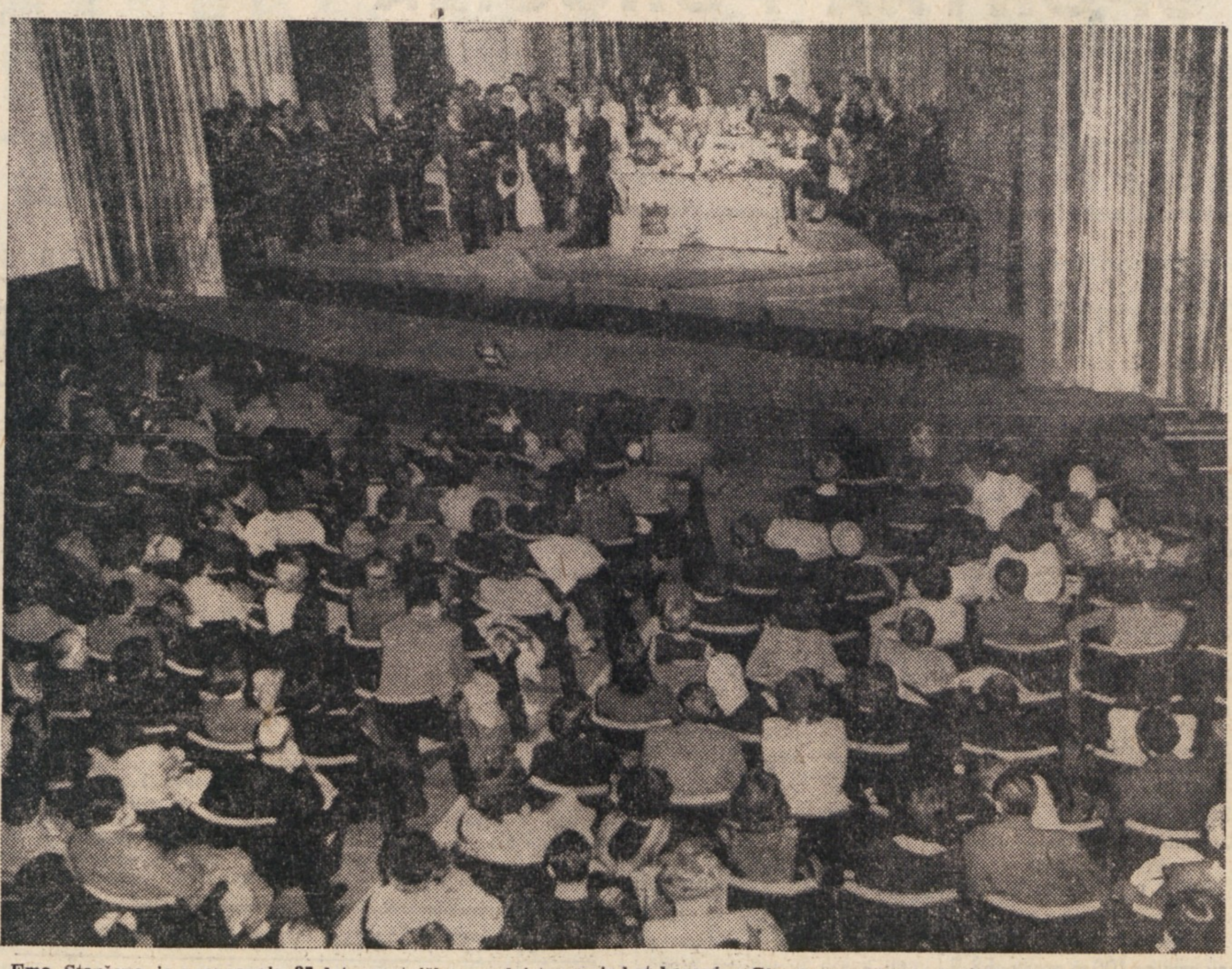
Ema Starčeva je praznovala 25 let umetniškega udejstvovanja kot baranica Glembay v premieri SNG «Gospoda Glembajevi»

PRED VOLITVAMI V ANGLIJI

Kdor sedi v zgornjem domu ni več vodilni činitelj države

Vloga kravate ob volitvah - «V Angliji vlada opozicija» - Časnikarji neizbežni člen parlamenta

Enoličnost londonskega nočnega življenja bo v kasnih urah 25. oktobra razgibalo živahno vrvenje po cestah. Neštete ljudske množice bodo napolnile Trafalgarski trg, Piccadilly, Strand in Oxfordsko cesto, čakaje na volilni izid. Katera stranka bo zmagala? Angleški volilni sistem ima gotove posebnosti in prav tem pogreškom velja dostikrat neomajna zasluga za zmago. Je pa večina angleških volivcev za tak volilni sistem, ki omogoča, da pride na vlado stranka, ki ima veliko večino.

Sedanji sestav političnih strank se je v Angliji pričel v začetku 19. stoletja. Vse stranke razen komunistične priznavajo kraljevo avtoriteto in jo podpirajo. Ločijo pa se medsebojno v politiki in v načinu ter sredstvih, ki jih vodijo do cilja.

Tako je v teku prejšnjega stoletja razpadla spodnja zbornica v dve skupini, ki se v vladi od časa do časa izmenjavata — ena je na vladi, druga pa His Majesty's loyal Opposition (Nj. Veličanstva lojalna opozicija). In nikdar ni smatrala niti dežela niti vladajoča stranka za koristno ali zaželeno, da bi bila opozicija slabotna.

Obe stranki sta se prej nazivali the Whigs in the Tories, zdaj so to liberalci in konservativci. Šele v 20. stoletju je z odstopom levega krila liberalcev nastala tretja stranka, delavska, laburisti. Ob volitvah nosijo konservativci belo-rožnate kravate, liberalci modro-rumene, delavci temnordeče.

Prej so uživali prednost, da so tudi rekli svojo besedo pri sestavi vlade vsi moški, ki so dopolnili 21 let in vse ženske z dovršenim tridesetim letom, v kolikor so bile poročene ali so imele lastno opremljeno stanovanje. Od 1928 dalje imajo volilno pravico tudi vse ženske z dopolnjenim enoindvajsetim letom starosti.

Združeno velikobritansko kraljestvo je za volitev svojih 615 članov spodnjega doma razdeljeno v enako število volilnih okrožij, v katerih skoraj vsaka stranka postavi svojega kandidata.

S postavitvijo poedinih kandidatov uživajo vse stranke enake prednosti osebnega stika z volivci. Sredstva in pota pa so pri teh stikih omejena, zlasti ker je kandidatu zabičano: Denarja ne razdajaj, ne obljubljaj in ne posojaj, da bi si s tem zagotovil volivce! Ne ponujaj dela, ne izplačuj zaslužka, ne povračuj stroškov za železniško vožnjo in ne vplivaj na noben «prijazen način» na volivce! Ob neupoštevanju teh ukazov izgubi kandidat svoj sedež ter se poleg tega še izpostavi občutni denarni ali zaporni kazni. In nenapisanih je mnogo ukazov!

Kljub vsemu krožijo med volivci zabavne zgodbice, na kako ganljiv način se My Lord in My Lady v prenapolnjenih delavskih okrožjih naenkrat potegujeta za naklonjenost volivcev. Majhne neznansko umazane otroke dvigata v naročje in jih poljubljata, rokujeta se s cestnim pometačem in prijazno se razgovarjata s tovarniškim delavcem ....

Angleški parlament.

Vrhovni poglavar britanskega imperija je monarh. S svojim vetom lahko prepreči pravno moč zakonskih predlogov. Geslo angleške ustave, da kralj ne napravi nikdar nič napačnega, uporabo pravice veta v praksi sicer komaj dopušča. Kroni sta tudi pridržana napoved vojne in sklenitev miru. Tekoče posle vršijo ministri vlade, ki jo imenuje kralj iz najmočnejše stranke. Vlada je kot celota odgovorna parlamentu za potek notranje — in zunanjepolitičnega razvoja. Vpliv parlamentarnih opozicijskih strank se zrcali v stari in posrečeni prislovici: «V Angliji vlada opozicija».

Zakonodajno oblast izvršujeta oba parlamenta, zgornja in spodnja zbornica. Zgornja ali lordska zbornica je od leta 1911 v svoji moči zelo omejena, zakaj pri finančnih zakonih sploh ne more več odločilno ugovarjati. Vsi zakonski predlogi morajo po tretjem čitanju v spodnjem domu biti poslani domu v odobritev. Teoretično zgornji dom z ignoriranjem ali z odklonitvijo predlogov njihovo veljavnost lahko prepreči, praktično pa nikdar ne pride do gladke odklonitve, ker bi predstavljala resno kršitev tradicionalne vljudnosti med obema zbornicama.

Ob spremembi vlade se na Angleškem rado dogaja, da je kak zaslužen minister povišan v plemiča, to je, nagrajen z dostojanstvom paira (tudi peera), člana lordske zbornice. Dogodilo se je tudi že ponovno, da so zaslužne, a nepriljubljene voditelje pri volitvah zmagoslavne stranke povišali namesto v ministra v paira. To je sijajen način, napraviti nepriljubljenega člana neškodljivega. Zakaj, kdor enkrat sedi v zgornjem domu, ta je po angleških nazorih prenehal spadati med vodilne činitelje države.

Motiv iz Londona.

Neizbežni člen parlamenta so tudi časnikarji. Vsak večji angleški list ima v obeh zbornicah vsaj po enega, pa tudi do pol tucata poročevalcev, reporterjev. Njihovi prostori so na galeriji za prestolom predsednika zbornice V zgornji zbornici le to lordkancler, v spodnji spiker ali besednik. Reporterji so zelo inteligentni in spretni ljudje. Tudi znameniti pisatelj Charles Dickens je bil dolga leta parlamentarni reporter.

V. P.

Uradni dokumenti o ropih italijanske vojske

Zmeda v italijanskem glavnem štabu ob napadu na Jugoslavijo - Italijanska vojska krade in ropa na takratnem italijanskem državnem ozemlju

6. aprila 1941. je fašistična Italija napadla Jugoslavijo. Italijanski vrhovni štab je bil brez glave. Poveljnik druge italijanske armade, ki je stala ob meji Slovenskega Primorja, general Ambrosio je prevzel «tega dne polno civilno in vojaško oblast nad ozemljem provinc Gorica, Trst, Reka, Pula in deloma v provinci Videm» (Kanalska dolina in kraji do Tilmenta; natančnejša meja nas ne zanima, dasi jo poznamo). Ta akt o prevzemu oblasti so lokalni karabinjerji prejeli šele 12. aprila 1941. To zvemo iz dopisa karabinjerske tenence Cerkno (št. 31/18 P 110 tajno).) Kdaj je prišel v Grahovo, kamor je bil namenjen, ne vemo. Pač pa je tja že 7. aprila 1941. prispel brzojav, ki naroča, da ohranijo civilno oblast «prefekti in odvisna civilna oblast, priporoča pa stik z vojaško oblastjo zaradi potreb vojske, ki imajo prednost». (Brzojav št. 47/29 tajno, dne 7. aprila 1941. ob 10. uri 20 minut). Zmeda brezglavosti.

Italijansko vrhovno poveljstvo je pričakovalo ofenzivo jugoslovanske vojske. Pripravljalo je obrambo, ki naj bi branila več obrambnih črt, ki so tekle preko zemlje. Že 4. aprila (št. 121/7 tajno), dva dni pred izbruhom sovražnosti je Glavno poveljstvo karabinjerjev v Rimu razposlalo okrožnico o izselitvi vsega prebivalstva iz obmejnega pasu Kanalske doline in črte, ki teče od «Mangarta do Krna (Tolmin in Sv. Lucija ob Soči sta izvzeta) Hrenovic - Trnja - Knežaka» itd. do Reke, kjer naj bi izselili le drugorodno prebivalstvo «alloglotte», t. j. Hrvate in Slovence.

Črta je bila določena prekleto nejasno. Vse je bilo torej odvisno od lokalnih oblasti, ali naj se neki kraj izseli ali ne. Črto je zaznamoval človek, ki sploh ni poznal zemljepisa naše zemlje. K sreči je ta poldrugo stran obsegajoči akt prišel n. pr. v karabinjersko postajo v Cerknem in ta ga je razposlala šele 12. aprila 1941., ko se je izselitev že končala. Začela je namreč 8. aprila in je končala 11. aprila 1941. Zopet zmeda brezglavosti.

Tako se je zgodilo, da niti izseljevalci, vojaštvo s karabinjerji, kaj šele izseljenci niso vedeli, kam pelje pot evakuiranega prebivalstva. Že omenjeni akt iz Rima in še drugi naslednji izdan v Rimu 6. aprila (št. 121/16 P 110 tajno), ki je tudi prišel v roke karabinjerskih tenenc pozno in od tu odšel šele 12. aprila, je n. pr. določil, da bodo Grahovčani iz Baške grape po številu 3600 odšli v provinco Lucco. Birokrat je natančno določil, da jih Lucca sprejme 650, Bagni di Lucca 400 itd. Svetolučani — Mostarji naj bi dobili prostore v provinci Sieni; samo mesto Siena naj bi jih sprejela 3600, dasi je bilo vseh Mostarjev le 2580 določenih za izselitev. Bili so pa zanje pripravljeni prostori še v Rapolano 50, Sinatunga 50 itd. Ajdovci, 3150 po številu, bi morali v Aquilo, Postojnčani 5670 v Bologno in Parmo. Zmeda nad zmedo tudi tu.

Izseljevanje se je začelo 8. aprila 1941. Iz Trente, mimo Soče so izseljenci gonili črede ovac in koz proti Bovcu. Ceste Baške grape so bile polne ljudi, vozičkov in ročnih voz; konje in govedo je prebivalstvo moralo po ukazu oddati vojaškim rekvizicijskim komisijam, odnesti so smeli le ročno prtljago. Vsaj tako so omenjeni ukazi predpisovali, da se niso izvrševali, je znak nove zmede.

Procesije prebivalstva, ki so šle peš, srečnejši, ki so se vozili na kamionih, vse se je premikalo proti železniškim postajam, vsepovsod ob stari meji, od meje proč.

Iz brzojava karabinjerjev iz Cerknega, onim v Grahovo je razvidno, da bi morali ostati na mestu cestarji, delavci uslužbeni pri vojaških gradnjah, četudi so drugorodci, seveda le, če so politično zanesljivi (brzojav št. 53/1). Brzojav so karabinjerji prejeli 9. aprila ob 20 uri 30 minut, ko je marsikdo od imenovanih že bil izseljen. Zmeda.

Isti dan 9. aprila ob isti uri 20 in 30 minut, so isti karabinjerji prejeli tudi brzojav (št. 31/12 tajno), da je treba poskrbeti za varnost imetja, ki ga izseljenci puste. Tudi vojaška oblast, n. pr. Poveljstvo 22. sektorja v Idriji je razposlalo podoben ukaz 8. aprila (št. 11/4486), ki je pa prišel v Cerkno pozno, saj je od tam odšel šele 10. aprila (št. 31/14 P 110 tajno). Pozno, da, prepozno, ker kar se je po 8. aprilu zgodilo v izseljenih krajih, ki so bili del italijanskega državnega ozemlja ni bilo v čast dvatisočletni kulturi. Zmeda brezglavosti je bila tu najbrž namerna, saj so drugorodce — «alloglotte» italijanske oblasti vedno smatrale za drugovrstne, če ne tretjevrstne državljane.

Nimamo pismenih podatkov iz vsega obmejnega ozemlja Slovenskega Primorja. Naši ljudje o tem še sploh niso pisali. Deloma so nam ohranjeni akti karabinjerske postaje Grahovo v Baški grapi, v kolikor jih ni ljudstvo razneslo, v kolikor niso prepereli v mokrih prostorih neke kleti, v kolikor so še čitljivi. Povedo pa zadosti, celo preveč. Najbrž, da kar se je zgodilo v Baški grapi, se je dogajalo tudi povsod drugod ob stari meji.

10. aprila ob 10. uri — dan nato 11. aprila so fašistične hijene prilezle v Ljubljano — je prišel v Grahovo brzojav, da je treba evakuacijo prebivalstva ustaviti in prav tako rekvizicijo živine (št. 266). Isti dan je grahovski poveljnik karabinjerjev brigadir Lozupone Michele odposlal poročilo (št. 258 tajno), da se je v dnevih 8. 9. in 10. aprila izvršila evakuacija prebivalstva, da so iz železniške postaje v Grahovem odpeljali štirje vlaki 3400 izseljencev — 200 manj, kot je določil birokrat v Rimu 4. in 6. aprila 1941. Poročilo pravi: «Vsi prebivalci, mladi in stari so se obnašali razmeroma mirno, tako, da so pustili najboljši vtis pri vojaških in civilnih oblasteh, ki so izvajale izselitev». Lep poklon kajne! Kaj so pa tudi hoteli drugega, ubogi izseljenci, če so jih od vsepovsod obdajali bajoneti.

Kako so ti bajoneti varovali zapuščeno imovino izseljencev govore preostali papirji iz karabinjerske postaje Grahovo. 66 potipkanih strani je ohranjenih. Pa niso vsi. Daljša poročila za posamezne vasi in naselja nosijo zapovrstne številke, najvišja je 28, ohranjene so pa le številke 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25 in 28. Mogoče jih je bilo tudi več. Vse govore o vdiranju vojakov v stanovanja, o ropanju, o tatvinah. Ni jih pisala slovenska roka, ki bi lahko upravičeno pisala z besom in sovraštvom, pisal jih je že imenovani brigadir Lozupone Michele, Italijan. Ob njegovih listih bi se navdušeni italijanski nacionalisti, ki se jočejo po izgubljeni Julijski Benečiji, Istri, Dalmaciji, morali res razjokati. Samo nekaj vrst iz onih 66 preostalih strani.

Poročilo št. 22 od 3. junija 1941. govori o Grahovem, da začnemo s centrom. Pravi, da se je ljudstvo vrnilo šele 26. aprila, v vasi da je ostal le kakšen civilist, o katerega «moralnem zadržanju ni bilo mogoče dvomiti». Bili so pa tam vojaki 3. alpinskega bataljona «Valpellice» od 8. do 10. aprila, črne srajce 38. bataljona «Asti» od 7. do 9. aprila, ves čas 3. stotnija 45. bataljona T Bis, ki je bil določen za varstvo železnice in še vojaki komisije za rekvizicijo živine. Poročilo nadaljuje: «Ni moči izvzeti vojakov, da so oni odgovorni za tatvine. Še posebno velja to za 38. bataljon črnih srajc, ki je zasedel večino stanovanj»... «V mnogih stanovanjih so se obnašali naravnost vandalsko, poškodovali so vse, kar se je tam nahajalo. Večina oken in vrat je razbitih, razrezan krompir leži pod nogami, prav tako koruza, moka in drugo, ki je vse pomešano s slamo, na kateri so črnosrajčniki spali». Tem očita, da sploh niso poznali discipline, alpinci, da so pri vsej disciplini, disciplino kršili in se posamič udeleževali ropa in tatvin. V večji meri velja to za vojake rekvizicije, ki so bili brez oficirjev, ker so ti sprejemali in popisovali živino. Svoj delež pri klanju prašičkov, kozličkov, kokoši, da pa imajo tudi vojaki določeni za varstvo železnice.

52 prijav posameznih posestnikov iz Grahovega govori, kaj so vse odnesli. Hrano, obleko, perilo, orodje, skratka vse, kar se je dalo odnesti. Tudi stvari, ki jih vojak nikdar ne rabi: žensko perilo, blazine, prešite odeje, sklede, krožnike itd. itd.

O Kneži in Ilovci govori poročilo št. 16 (29.5.1941.). V popolnoma izseljeni Kneži je bila 75. artilerijska stotnija alpinov in ena stotnija alpinov 3. grupe «Valpellice». V en kilometer oddaljeni Ilovci, pa je bil oddelek črnih srajc 34. bataljona «Aosta», ki je odšel 10. aprila v Ilirsko Bistrico.

(Nadaljevanje sledi)

SODOBNA VPRAŠANJA SVETOVNEGA GOSPODARSTVA

DOLARSKI DEFICIT

V evropskih in drugih ministrstvih financ se znova pojavlja strah pred dolarsko krizo. Pokazalo se je, da je povečanje ameriškega uvoza po začetku korejske vojne predstavljalo samo prehoden pojav. Ameriška plačilna bilanca vedno bolj raste, medtem ko so vedno slabše plačilne bilance ostalih držav.

Najboljši dokaz o spremembah, ki so nastale v svetu letos, nam dajejo podatki o stanju zlatih zalog in dolarjev v deželah šterlinskega bloka. V tretjem tromesečju tega leta so se te zaloge zmanjšale za 598 milijonov dolarjev. To je rekorden padec britanskih finančnih zalog. Težjega je doživela Velika Britanija edino l. 1940, ko je vodila vojno skoro sama in jo je finansirala iz lastnih sredstev.

Zmanjšanje zlatih in dolarskih rezerv predstavlja odraz deficita, ki je v prejšnjem četrtletju dosegel 638 milijonov dolarjev. Prvi dve tromesečji sta pa zabeležili aktivne viške v znesku 54. odnosno 360 milijonov dolarjev.

Spremembe v plačilnih bilancah in valutnih rezervah zelo točno odražajo vsa gibanja v povojnem gospodarstvu posameznih dežel. Tako so imele ZDA v prvem mirnem povojnem letu 1946 za 7 milijard dolarjev aktivno plačilno bilanco, v naslednjem 1947. letu se je aktiva povečala na 10,9 milijard in se počasi zmanjšuje na 5,6 v l. 1949 in pade v 1950 na 6,2 milijardi. Ameriške zlate rezerve so dosegle največjo raven 24,7 milijard l. 1949 in so se zmanjšale do junija 1950 na 24,3 milijarde. Pod vplivom korejskih izprememb in nastale «vojne konjunkture» so se zlate rezerve zmanjšale do letošnjega marca za 2,4 milijarde. Od takrat do septembra je padec mnogo blažji. V zadnjih tednih pa so zopet v porastu.

Takrat, ko so ZDA gubile svoje zlato, so se krepile ostale države. V preteklem letu je znašala rast zalog zlata in dolarjev med članicami Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje 612 milijonov dolarjev ali 10% v odnosu na l. 1949. V istem obdobju je bil porast v drugih področjih sledeči: šterlinški blok 1729 milijonov dolarjev odnosno 64%; Kanada 624 milijonov dolarjev ali 46%; latinska Amerika 406 milijonov ali 13%; Azija 369 milijonov ali 27% in vse ostale dežele 27 milijonov ali 4%. Skupno lanskoletno povečanje rezerv zlata in dolarjev na svetu, razen ZDA, je znašalo 3.767 milijonov ali 25%.

Poglejmo, kako so se gibale plačilne bilance. Evropski deficit je v zadnjih letih padal: 1947 — 8,8 milijard dolarjev, 1948 5,3 milijard dolarjev, 1949 3,7 milijard in 1950 1,9 milijard. Dežele latinske Amerike so imele lani aktivno plačilno bilanco za okoli 300 milijonov dolarjev, medtem ko je znašal leta 1947 deficit 500 milijonov dolarjev. Azijske dežele so prav tako lani, čeprav v manjši meri, popravile svoje plačilne bilance.

Zaradi neenakomernega razvoja proizvajalnih sil na svetu so vse te izpremembe valutnih rezerv in plačilnih bilanc v raznih deželah tesno povezane z zunanjo trgovino ene same velike dežele — ZDA. Od višine ameriškega uvoza je odvisna vsota dolarjev, s katerimi razpolaga ostali svet in v veliki meri tudi količina zlata, ker lahko vse centralne banke kupujejo v zameno za dolarje ameriško zlato po uradnem tečaju. Na drugi strani pa odloča višina ameriškega izvoza stopnjo absorbiranja razpoložljivih zlatih rezerv in dolarjev v svetu. Zaradi velikega povečanja proizvodnje zmogljivosti v ZDA in vojnih opustošenj v ostalem svetu se je kronična aktiva ameriške trgovinske bilance še povečala v prvih povojnih letih. Vzporedno z obnovo opustošenih dežel, posebno Evrope, prihajajo do izraza težnje za vzpostavitev boljšega ravnotežja. Višek ameriškega izvoza se z vsakim povojnim letom manjša. Tako je znašala aktiva trgovske bilance ZDA l. 1946 6,5 milijard dolarjev in se povečala l. 1947 na 9,9 milijard; 1948. je padla na 5,5 in 1949. na 5,2. V prvi polovici 1950. na 1,1 milijardo in v drugi polovici na 377 milijonov.

Na drugi strani je znašala pasiva evropske trgovske bilance l. 1947 7,3 milijarde dolarjev, 1948 5,6 milijard, 1949 4,1 milijard in 1950 2,9 milijard.

Napredek je brez dvoma rezultat splošnega povečanja proizvodnje. Vendar je tako izrazit napredek, kot je bil dosežen lani, tudi rezultat nekaterih začasnih pojavov. Kako je prišlo do tega, da je lanskoletna vrednost ameriškega izvoza v odnosu na l. 1949 padla za 15%, medtem ko se je istočasno vrednost uvoza povečala za 34%?

Padec ameriškega izvoza se je pričel konec l. 1949, ko so mnoge dežele po forsiranih nabavah pred devalvacijo funta in drugih valut zmanjšale svoje nakupe. V ZDA je proces tekel v nasprotni smeri. Ameriške tvrdke so v pričakovanju devalvacije odlagale svoje nakupe in pričele izpolnjevati svoje zaloge po njej, kar je privedlo do oživljenja konjunkture na domačem tržišču. K temu bi morali še prišteti vrsto posebnih mer, ki so jih prej vpeljale razne države zato, da bi zmanjšale dolarski deficit. Razne dežele, predvsem Velika Britanija, so omejile uvoz blaga plačljivega v dolarjih in obenem povzele zelo drastične ukrepe za povečanje izvoza in za prodajo svojih proizvodov na ameriškem trgu.

Odločilno vlogo pa so imeli politični faktorji. Glavno vlogo je tukaj igrala korejska vojna in z njo zvezana mednarodna napetost. ZDA so razširile svojo industrijsko proizvodnjo in pričele ustvarjati s pospešenim tempom predvidene rezerve strategičnih surovin. Povečano povpraševanje je privedlo do izredno visokega skoka cen na blagovnem tržišču.

Poleg delovanja korejske vojne so še nekateri drugi faktorji. Tako je bila lani v Ameriki izredno slaba letina bombaža in je bil zaradi tega izvoz bombaža manjši kot običajno. Izvoz premoga je prav tako padel.

Konec prvega četrtletja letošnjega leta pa je nastal preukret. Ameriški nabavni organi so uvideli, da so s svojimi velikimi nakupi za zaloge in tekočo potrošnjo sodelovali pri povečanju cen surovin na svetovnem tržišču, zato so pričeli voditi opreznejšo politiko. Pričeli so zniževati cene tako, da so se začasno umaknili z nekaterih trgov. Privatni kupci so prav tako zmanjšali svoje nabave zaradi visokih cen. Tukaj je igral tudi neko vlogo počasnejši ritem prodaje, na primer tkanin in avtomobilov na ameriškem domačem tržišču. Zato uvaža sedaj Amerika manj in ceneje, kar se vse odraža v skupni vrednosti uvoza.

Mnoge države pa so zaradi zboljšanja svojega finančnega položaja ukinile ali vsaj ublažile uvozne omejitve, kar je privedlo do povečanega zanimanja za ameriško blago in do porasta ameriškega izvoza. Visoka raven evropske industrijske proizvodnje zaradi oborožitvenih programov izziva pomanjkanje nekaterih zelo važnih surovin kot so n. pr. premog in jeklo. Zato bo morala Evropa zopet uvoziti znatne količine ameriškega premoga in jekla. Povečanje oborožitve pa tudi predstavlja zmanjšanje možnosti za izvoz.

Statistični podatki o ameriški zunanji trgovini točno prikazujejo nastale spremembe. Januarja letos so imele ZDA pasivno trgovinsko bilanco za 104 milijone dolarjev. Že v februarju je bila aktivna za 72 milijonov dolarjev od tedaj raste aktiva iz meseca v mesec: marec 88 milijonov, april 220 milijonov, maj 206, junij 249 in julij 292.

Britanska trgovinska bilanca je zabeležila v prvi polovici tega leta deficit 338 milijonov funtov, medtem ko znaša pasiva za celotno prejšnje leto vsega skupaj 159 milijonov. V Londonu so že javili, da bodo sklicali konferenco britanske skupnosti, ki bo razpravljala o kritičnem finančnem položaju šterlinskega bloka. Iranski petrolejski spor, ki bo stal Veliko Britanijo 300 do 400 milijonov dolarjev, bo še poslabšal ta položaj.

Potemtakem je vprašanje dolarskega deficita lani bilo rešeno samo začasno in postaja zaradi delovanja gospodarskih zakonov zopet aktualno. Po svoji vsebini je to vprašanje odraz neenakomernega razvoja prodajalnih sil.

PREJELI SMO:

Gledališki list. Mestno gledališče Celje. Pecija S. Petrović: Ploha. Leto VI, št. 2. Celje. 1951.

Opšte fizičko vaspitanje. Organ Gimnastičkog saveza Jugoslavije. Leto IV, št. 9. Beograd. 1951.

ŠPORTNA POROČILA
PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Danes je znova predvidevati povečanje burje. Imeli pa bomo sicer jasno vreme z delnimi pooblačitvami. Vetrovno vreme bo trajalo še nekaj dni. — Včeraj smo imeli v Trstu najnižjo temperaturo 7,0 stopinj; najvišjo pa 12.1.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 13.45: Makedonske narodne; 20.00: Puccini: «Madame Butterfly», opera v treh dejanjih. — **Slovenija:** 12.40: Zabavna glasba; 17.25: Samospevi slovenskih skladateljev. — **Trst II.:** 11.30: Za vsakega nekaj; 22.30: Komorna glasba. — **Trst I.:** 12.00: Trio Alegiani; 23.30: Plesna glasba.

JUVENTUS-TRIESTINA 3:0 (0:0)

Pogumen odpor proti boljšemu nasprotniku

JUVENTUS: Viola; Bertuccelli, Manente; Mari, Parola, Piccinini; Muccinelli, Karl Hansen, Boniperti, John Hansen, Praest.

TRIESTINA: Nuciari; Belloni, Zorzin; Petagna, Mariuzza, Ciccarelli; Boscolo, Petrozzi, Benegas, Ispiro, De Vito.

Iz tega Bonipertijevega strela je prišel prvi gol.

Juventus je izpolnila pričakovanja; odšla je z igrišča kot zmagovalka s tremi goli razlike. Presenetil pa je potek igre. Domači so bili namreč pregaženi šele po drugem golu v 82. minuti igre in ne od vsega početka kot se je prerokovalo.

Triestina je začela s polnimi pljuči in s tistim elanom, ter navdušenjem, ki ga domačini vselej vnesejo v igro proti močnemu nasprotniku. Napadalci so s hitrimi starti in mnogo večjo borbenostjo, kot so razkazovali šampioni, v nekaj mahih uspešno razbili obrambo, onemogočili še vratarja, a je prečka n. pr. kar dvakrat zaustavila žogo. Seveda, če bi oba strela pomenila tudi dva gola, bi se verjetno tekma končala drugače.... Seveda na take neuresničene šanse ne smemo računati, ker jih je na vsaki tekmi na desetine. V teh trenutkih Juventus ni izgubila hladne krvi. Vsak posameznik se je otepal svojega razvnetega nasprotnika kot brenclja, ga nekajkrat osmešil, kar mu je dovoljevala njegova premoč v klasi; skupne igre pa ni bilo. Stranska pomagača sta bila zaposlena v obrambi, nista mogla torej tkati duhovitih akcij, sprednja vrsta se je izživljala v podvigih posameznikov.

In Triestina je tako še vedno, napadala, brez počitka....

Že v odmoru je bilo nam in vsem dvajset tisoč prisotnim jasno, da bodo spočiti gostje ugnali domače v kozji rog. V tem nas je še bolj potrdil prvi Bonipertijev gol takoj po sodnikovem žvižgu začetka.

Potem je igra bila nekaj časa enakovredna. Pa ne predolgo. Prešli smo v klasično fazo, ki jo pozna skoraj vsaka tekma. Ko se eden od nasprotnikov zave, da mora tvegati vse kar ima: ali uspe, ali izgubi še z večjo razliko. Zorzin je tako često prigalopiral z žogo pred Violo, pogosto tam zagredal tudi svojega sobrata Bellonija, da o stranskih halfih niti ne govorimo! Juventus je bila stoodstotno v obrambi. Le Muccinelli, včasih namesto njega Boniperti, sta čakala preko polovice zelene preproge na slučajno žogo.

Pritisk je odjenjaval. Tržačani so se že izpihali. Žogo dobi Muccinelli, bori se z Mariuzzo, vse kaže, da je spretnejši. Da bi neovirano prehitel domačega srednjega branilca si je dal majhen «for»: Žoga stoji kakih dvajset metrov na desnici tržaških vrat. Proti njej teče vratar Nuciari in Muccinelli. Krilo, ki je medtem pustilo daleč za hrbtom varuha, je hitrejše. Lahek dotik žoge z nogo žongerja, in Nuciari je gledal za žogo, ki se je na levi strani pravkar selila v mrežo.

Upanj je bilo konec, zakaj bi se še borili! Odpor je postajal manjši, na dan je prišla vsa utrujenost.

Sedaj je igrala Juventus. In kako igrala! Le redko doživimo take trenutke, ki so možni le, ko je trenutna razlika v vrednosti moštva velika. Taka precizna podajanja, enostavna, a lepa v svoji preprostosti, nam je na istem stadionu dvakrat postregel zagrebški Dinamo. Drugače se skoraj ne spominjamo, da bi pri nas videli podobno. Tretji gol je prišel v tem času. Boniperti ga je zaril v mrežo. Karl Hansen mu je dal internacionalnost.

Čez nekaj sekund nas je sodnik Belle z rezkim žvižgom prebudil iz zamaknjenosti v stvarnost poraza, ki je prikoval Triestino na predzadnje mesto.

O vrednosti igralcev še par besed: Napad Triestine je bil v nedeljo lanskoleten. Boscolo in De Vito na krilih, nemirni Benegas kot vodja, ob straneh solidna Petrozzi in Ispiro. Morda je to še najboljša rešitev, čeprav lahko spet ponovimo, kot že tolikokrat lansko leto, da to ni petorica, ki bi dalj časa zdržala v ligi A. Največ sta spredaj pokazali zvezi. Petagna je bil most med prvo in drugo linijo. Mariuzza je držal Bonipertija le kadar ga je mogel; z istim sta se zadovoljila Zorzin proti drobnemu Muccinelliju in Belloni proti Praestu, ki pa ni bil oni pravi, nezadržni Praest, o katerem se toliko govori.

Boniperti je prišel na plan v drugem delu, enako oba Hansena. Piccinini je bil mnogo boljši od Marija, Parola je v osebnih dvobojih pometal z Benegasem, sicer pa ni padal v oči, kot je sploh njegova navada. Manente in Bertuccelli brez greške, Viola se nam je zdel nesiguren. Vsa enajstorica spada v elito evropskega nogometa in imamo vtis, da je poleg tega še v formi. Seveda bi jo morali videli pogosteje na delu za podobno trditev, a točke in mesto na lestvici tudi nekaj pomenijo.

Sodnik ni vedel kaj bi s pravilom o prednosti. Zanj je manj kot mrtva črka, za njega naravnost ne obstoja. Ni imel težkega dela, ki bi ga tudi hoteč ne mogel opraviti preveč slabo.

	m. v.
Bologna - Atalanta	**2-1**
Fiorentina - Udinese	**3-3**
Lazio - Lucchese	**3-0**
Pro Patria - Legnano	**2-1**
Milan - Sampdoria	**2-1**
Napoli - Inter	**1-0**
Palermo - Como	**4-1**
Spal - Novara	**2-1**
Torino - Padova	**4-1**
Juventus - Triestina	**3-0**

TOTOCALCIO

2 X 1 2 1 1 1 1 1 2 2 2 1

SKLEPI SKUPŠČINE NOGOMETNIH DRUŠTEV ISTRSKEGA OKROŽJA

Najboljša istrska moštva v jugoslovanskih rep. ligah

V soboto popoldne je bila v Kopru redna letna skupščina nogometnih društev Istrskega okrožja. Iz poročila, ki ga je podal tajnik nogometne sekcije tov. Plaino Aldo je razvidno, da v današnjih pogojih istrski nogometaši nimajo velike perspektive za nadaljnji razvoj, ker lahko sodelujejo samo v prvenstvu našega teritorija, kar jim seveda ne daje možnosti tehničnega izpopolnjevanja in napredovanja.

V Istrskem okrožju imamo mnogo nogometašev, je rekel tov. Plaino, ki so sposobni nastopati tudi v prvenstvih večje važnosti, kot na primer v republiških ligah FLRJ. To pa jim je do danes onemogočeno zaradi lokalne organizacije naših nogometnih prvenstev. Da bi te neodstatke odpravili, smo se obrnili na Nogometni savez Jugoslavije, ki nas bo rade volje sprejel v svoje članstvo in nam omogočil, da bodo naše najboljše ekipe sodelovale že prihodnje leto v slovenskem in hrvatskem republiškem nogometnem prvenstvu.

Poročilu tajnika je sledila živahna diskusija, v kateri so delegati vseh nogometnih društev izrazili svoje zadovoljstvo nad ukrepom in hoteli podrobno zvedeti kdaj in kako bodo lahko sodelovali na prvenstvih jugoslovanskih republik.

V novi odbor so bili izvoljeni znani športni strokovnjaki. Plaino, Živec, Pelaschiar, Suplina, Turčinovič, Lonzar, Carini, Degrassi, Parenzan, Računič, Sain, Pozecco Klarič, Piol in Stenberger.

Na skupščini so določili, da se bo pričelo nogometno prvenstvo Istrskega okrožja 21. oktobra. Na tem prvenstvu bo sodelovalo 12 moštev. Igrali bodo tudi dve okrajni nogometni prvenstvi; na vsakem bo tekmovalo 10 ekip.

PNS

Druga jug. zvezna liga

Odred - Kvarner 1-0

Prva jugoslovanska liga je danes počivala, ker je reprezentanca B gostovala v Tunisu. Zanimanje občinstva se je osredotočilo tako na drugo zvezno ligo. Zlasti je bila zanimiva tekma med Kvarnerjem in ljubljanskim Odredom. Ljubljančani so na nevarnem reškem terenu zaigrali odlično in zasluženo zmago z 1:0 (0:0). Zmaga bi lahko bila še višja. Ako Odred v prvem delu tekmovanja ne bi izgubil dragocenih točk, bi danes lahko konkuriral za eno prvih mest. Kvaliteta njegove igre trenutno to dopušča. Ostali rezultati: Zagreb - Velež 2:5 (1:1); Rabotnički - Vardar 2:1 (1:0); Železničar - Metalac 1:0 (0:0); Radnički - Bokelj 6:0 (3:0); Dinamo - Rudar 3:0 (1:0); Proleter O. - Tekstilac 2:1 (1:0); Proleter Z. - Budućnost 0:2 (0:0).

NEPRIČAKOVAN EPILOG „KRAŠKEGA POKALA"

Kontovel-Opčine 2:1

Lahko trdimo, da je veter krivec za današnji poraz Opčin, ki je odvzel tej nadvse požrtvovalni enajstorici drugo mesto na turnirju za «Kraški pokal». Žal nam je, da je o zmagi odločal tak nešportni faktor, isti, ki je preteklo nedeljo Opčinam nepravično odnesel tudi prvo mesto

Oba gola Kontovela sta prišla v prvem polčasu, ko so zmagovalci igrali z vetrom. Napadalec je pobegnil obrambi, žoga je pojačena z vetrom še laže prevarila vratarja Puriča. Obakrat enako. Zmanjšal je razliko Sosič II. V 24. min. drugega polčasa je Rudeža spotaknil v kazenskem prostoru nasprotnikov branilec, a sodnik Ponis ni dosodil enajstmetrovke. Ves drugi polčas so Opčine bile v napadu.

Kontovel je tako v končni lestvici na drugem mestu, za kar zaslužijo fantje vso pohvalo in je naša želja, da bi tako tudi nadaljevali. Opčine pa bodo imele še mnogo prilik, da se maščujejo.

Z zmago na zimski počitek

Istrani osvojili "Pokal bratstva„ pred reprezentancami Reke in Pule

V nedeljo je bil na Reki zaključni lahkoatletski troboj med reprezentancami Reke, Pule in Istre.

Tudi v nedeljskem srečanju so naši lahkoatleti izšli kot zmagovalci in si s tem trajno osvojili «Pokal bratstva». Dosegli so 85 točk, Rečani 79, Puljčani pa le 64. Naši so zmagali v petih od desetih disciplin, Rečani v treh, Puljčani pa v dveh.

Najzanimivejši je bil vsekakor tek na 100 metrov, v katerem sta se Venturini in Blaški borila do zadnjega metra. Prav tako je bil neodločen do zadnjega meta dvoboj v metu krogle med Mijočem in Tranijem.

Prepričljive in brez posebnih težav ostale zmage Venturinija v teku na 110 m z ovirami, Zetta v skoku v daljino in Makuca v metu kopja. V štafeti 4x100 m so naši lahkoatleti imeli kakih 20 metrov prednosti. S tem so naši lahkoatleti uspešno zaključili letošnjo sezono, polno tekmovanj in zmag.

Tehnični rezultati:

110 m z ovirami: 1. Venturini (Istra) 16.7; 2. Ravalico (Istra); 3. Banasin (Reka).

Skok v višino: 1. Restič (Reka) 1,65 m; 2. Venturini (Istra) 1,60 m; 3. Trani Lino (Istra) 1,55 m.

Met krogle: 1. Mijoč (Pulj) 10,60 m; 2. Trani Romano (Istra) 10,59 m; 3. Ristič (Reka) 10,06 m.

Tek na 400 m: 1. Blaški (Reka) 54.5; 2. Botka (Reka) 54.8; 3. Zomaro (Istra) 56.4.

Tek na 100 m: 1. Venturini (Istra) 11.9; 2. Blaški (Reka) 12.0; 3. Ravalico (Istra) 12.40.

Tek na 3000 m: 1 Grgac (Pula) 9:30.6; 2. Kaludjerovič (Reka) 9:34.0; 3. Zomaro (Istra).

Skok v daljino: 1. Zetto (Istra) 6,19 m; 2. Ristič (Reka) 5,84 m; 3. Janketič (Reka).

Tek na 800 m: 1. Botka (Reka) 2:12.3; 2. Uskarič (Reka) 2:14.0; 3. Majdanac (Pula).

Met kopja: 1. Makuc (Istra) 44,12 m; 2. Mijoč (Pula) 39,26 m; 3. Gačanin (Pula) 36,31 m.

Štafeta 4x100 m: 1. Istra (Trani, Venturini Zetto in Ravalico) 46,9; 2. Reka 48.9; 3. Pulj 51.

PNS

V nedeljo je bila v Kopru medmestna tekma v balincanju med reprezentancama Kopra in Ljubljane.

Rezultati:

Mladinci Koper — Mladinci Ljubljana 2-0
Koper A — Ljubljana A 2-1
Koper B — Ljubljana B 2-0

V Aleksandriji so danes plavali

Jany prvi na 100 m prosto: 58.9

ALEKSANDRIJA, 15. — Danes so bile na Mediteranskih igrah na sporedu plavalne tekme. Na 100 m prosto je v prvem polfinalu zmagal Francoz Boiteu, v drugem pa favorit Francoz Alex Jany, ki je po pričakovanju zmagal tudi v finalu s časom 58.9. Drugi je prišel na cilj Italijan Pedersoli v 59.7, tretji Boiteux v 1:00,0, četrti Quaralt. Jany je bil od začetka na vodstvu in ga zaključni šprint Pedersolija ni mogel ogroziti.

V skokih z deske so največ točk nabrali Egipčani, kar je presenečenje. Rezultati:

1. Ahmad Kamal (Eg.) 505.90 točk, 2. Pire (Fr.) 468.80, 3. Hassan Kamal (Eg.) 462,70, 4. Goosen (Fr.) 437,45, 5. Fawzi Mustapha (Eg.) 420.75.

AKADEMIJA OB SPREMLJAVI GOLOV

AVSTRIJA-BELGIJA 8:1 (2:1)

BRUSELJ, 15. — Sedemdeset tisoč gledalcev je prisostvovalo tehnični lekciji nogometa, ki jo je avstrijska enajstorica prikazala Belgijcem. Končni rezultat: Avstrija osem, Belgija ena.

Donavska šola je dominirala na stadionu Heysel. Ob začetku je kazalo, da bo za domače vse dobro. Lambrechts, priletno desno krilo, je prejel degažirano žogo svojega vratarja in streljal proti Zemanu. Avstrijski branilec je hotel omiliti prodornost žoge, pa jo je poslal v svojo mrežo.

Gostov ta trenutni neuspeh ni spravil s tira. Odgovorili so mirno z očarljivimi kombinacijami. Posebno Huber in Germhart sta bila nezadržna. Drugi del je bil avstrijski trening na en gol. V sredi polčasa je na primer petorica avstrijskih napadalcev dve minuti igrala med seboj v nasprotnikovem kazenskem prostoru, a se žoge Belgijci niti dotaknili niso. Gole so dali Huber (2), Melchior (2), Stojaspal (2), Koerner (1), Hanappi (1). Postava zmagovalcev:

Neodločen rezultat bi bolj odgovarjal

Francija-Švica 2-1 (2-0)

ŽENEVA, 15. — V 21. tekmi med obema reprezentancama je Francija premagala pred 40 tisoč gledalci Švico z 2:1.

V 27. min. je francoska leva zveza Doyé dal prvi gol, šest minut pozneje pa je švicarski vratar slabo preračunal Grumellonov strel. Reagiral je šele, ko je žoga že bila v mreži. V 8. minuti drugega polčasa je Ballaman dal častni gol za Švico.

Neodločni rezultat bi bil pravičnejši konec tekme. Švicarji so bili skoraj ves čas v napadu, saj so tudi izsilili 7 kornerjev, Francija pa samo tri.

Francija danes ni bila nič izrednega, kar potrjuje mišljenje, da je njen uspeh proti Angliji bil le slučajen.

Jugoslavija - Tunis 7-3 (1-1)

TUNIS, 15. — Po boljši igri je jugoslovanska nogometna reprezentanca prepričljivo premagala Tunis z rezultatom 7:3 (1:1). Povratno tekmo bodo igrali najbrž v torek.

* * *

Ostale nedeljske mednarodne nogometne tekme: Francija B - Grčija 1:0 (Marseille); Nemčija B - Švica B 2:0 (Basel); Avstrija B - Saar 4:1 (Dunaj); Madžarska - ČSR 2:1 (Vitkovice); Madžarska B - ČSR B 4:1 (2:0 (Budimpešta).

V MEDMESTNI TEKMI VELIKO PRESENEČENJE

ZAGREB - BEOGRAD 4:0 (2:0)

(Od našega dopisnika)

ZAGREB: Kralj; Dubravčič, Medved; Kobe, Horvat, Cizarič; Strnad, Senčar, Woelfl, Firm, Zebec.

BEOGRAD: Šoštarič; Stankovič, Čolič; Čajkovski I, Jovanovič, Djajič; Ognjanov, Palfi, (Mitič), Tomaševič, Bobek, Herceg.

SODNIK: Marek; gledalcev 15.000, stadion «Dinama».

Že v začetku naj poudarimo tole: Šoštarič ni kriv za štiri gole. Zagrebčani so zmagali, ker so igrali enostavneje in koristneje kot njihovi nasprotniki. Vsi napadi so šli preko dobrih kril Strnada in Zebeca, napadalci so se hitro osvobojali žoge in niso težili za zunanjimi efekti. To je bilo njih glavno orožje.

Beograjska halfa sta zavlačevala igro, v čemer se je posebno odlikoval Djajič. Krili sta bili zapostavljeni; Herceg je bil slab še v tistih redkih trenutkih, ko je prišel do žoge. V drugem polčasu je Mitič zamenjal Palfija, a se položaj bistveno ni spremenil. Gole so dali: v 22. min. Zebec, v 27. min. iz enajstmetrovke Senčar, Firm v 60. min. in Woelfl v 87. min.

R. R.

ZADNJA POROČILA

Po Ridgwayevem priznanju nove možnosti za nadaljevanje pogajanj

Preiskava je ugotovila, da sta incident povzročili dve zavezniški letali
Zvezni častniki na svojem petem sestanku - Ofenziva sil OZN pri Munsanu

KOREJSKO BOJIŠČE, 16. — Zvezni častniki so se v ponedeljek že petič sestali. Njih razgovori so trajali 3 ure.

Častniki so napravili pravzaprav že vse potrebno za nove sestanke delegacij za premirje. Sporazumeli so se o tem, da bo nevtralno področje pri vasi Pan Mun Jom široko približno 1 km in o svobodnem prihajanju delegacij iz Kesonga in Munsana na kraj pogajanj. Lovijo se sedaj okrog dveh točk: 1. severni hočejo, da bi nevtralno ozemlje okrog sedeža njihove delegacije ostalo široko 5 milj, medtem ko bi zavezniško varnostno področje okrog Munsana obsegalo samo 3 milje; 2. zavezniki predvidevajo možnost, da bi mogli okrog Kesonga delovati partizani, ki ne bi bili pod nadzorstvom OZN, vendar pa bi njih izzivanja lahko padla na zaveznike.

Kot so danes izjavili severni novinarji zavezniškim kolegom v Pan Mun Jomu, kitajsko-severnokorejsko poveljstvo nima preveč zaupanja v formalne obljube poveljstva OZN zlasti ob zadnjem incidentu, ki ga je priznal včeraj tudi Ridgway. Radi bi imeli napisana jamstva o varnostnih sporazumih. Ker pa imajo samo delegati za premirje možnost, da kaj takega podpišejo, zahtevajo da bi o tem obe delegaciji čim prej razpravljali.

Zdi se, da je včerajšnje Ridgwayevo priznanje zadovoljilo severne poveljnike in da sedaj ne bodo delali nobenih ovir za nadaljevanje pogajanj. Poslanico generala Ridgwaya, ki priznava odgovornost za letalska napada, so že izročili severnemu zveznemu častniku Cangu. Ridgway je izjavil, da je preiskava glede napada dveh letal na nevtralno poročje dognala, da sta obe akciji napravili letali zavezniškega poveljstva. «Incident je treba dvakrat obžalovati, ker krši navodila zavezniškega poveljstva in s tem tudi sporazum s severnim poveljstvom, poleg tega pa je tudi povzročil smrt 12-letnega dečka in ranitev njegovega 2-letnega bratca».

Ridgway izjavlja, da mu je odkrito neugodno in izreka sožalje zavezniškega poveljstva družini majhne žrtve. Obljublja, da bo njegovo poveljstvo nadaljevalo z napori da bi mogli preprečiti take incidente, ki bi prinašali trpljenje nedolžnim osebam.

Imen obeh pilotov še niso objavili. Imenovali bodo posebno preiskovalno komisijo, ki bo ugotovila njuno odgovornost in odločila, če bi ju prijavili vojaškemu sodišču.

Severni novinarji so v Pan Mun Jomu tudi povedali, da se jim zdi, da je njih poveljstvo pripravljeno na kompromis in bi mogli po njihovem mnenju vprašanje premirja na Koreji kmalu rešiti. Menijo da bi severni delegati predlagali demarkacijsko črto ki bi več ali manj odgovarjala predlogom delegatov OZN, preden je prišlo zadnjikrat do prekinitve pogajanj. Vendar pa politični opazovalci v Tokiu pripominjajo, da so zavezniki od tedaj napredovali za precej kilometrov.

Današnje večerno poročilo 8. armade poroča, da so na zahodnem bojišču zavezniške izvidnice nadaljevale z akcijami. Napadi na srednjem bojišču se nadaljujejo in sile OZN so napredovale za 2,5 km. Na vzhodnem bojišču od važnega severnega preskrbovališča v Kumsongu. V zadnjih treh dnevih so zavezniki osvojili vsega skupaj 17 pomembnih višin. Pravijo, da se od tam Kitajci naglo umikajo na nove položaje in puščajo za seboj velike količine orožja in vojaškega materiala.

Boji so pri Kumsongu na gorskem področju, kamor ne morejo tovorni avtomobili. Helikopterji prinašajo na bojišče strelivo, nazaj pa odnašajo ranjence. Po štir sto kg municije pripno v posebnih mrežah, približno 10 m pod ogromne helikopterje «Sikorski».

Včeraj sta bili ob reki Jalu in nad Sinanju dve veliki zračni bitki. Prva med 36 zavezniškimi F-86 in 30 MIG-15 je trajala 10 minut in dve nasprotnikovi letali sta bili poškodovani. V drugi bitki pa je sodelovalo 36 F-86 in približno 50 MIG-15. Trajala je 25 minut in eno severno letalo je bilo poškodovano.

Begunci iz Severne Koreje pa so javili, da je prišlo v severnokorejski prestolnici Fenjangu najmanj 6 krat do neredov. Ljudje se predvsem bojijo nove zime. Vendar pa poudarjajo, da so zavezniške letalske akcije in bombardiranja povzročila veliko nezadovoljstvo med ljudmi, ki so bili prej pristaši zaveznikov.

CARACAS, 15. — Že od sobote je v Venezueli znova mir. Ob zadnjih neredih je bilo 8 oseb ubitih, 100 ranjenih in 300 aretiranih.

Z OBOROŽITVIJO JE MOGOČE PREPREČITI NOVO VOJNO

To je izjavil Truman v Winston Salemu - Lovett govori bivšim ameriškim borcem - Prvi atomski manevri v zgodovini

WINSTON SALEM (Severna Karolina), 15. — Danes je govoril predsednik Truman ob otvoritvi novih prostorov «Wake Forest kolegija» v Winston. Izjavil je med drugim, da je «po koncu zadnje svetovne vojne naš narod spoznal, da ne more v miru živeti tako da se ne zanima za svetovne zadeve. Zato smo sklenili, da bomo krepko sodelovali z ostalimi narodi, da ohranimo mir. Zato sodelujemo in podpiramo Združene narode. Zdaj, ko izdelujemo vedno več orožja in ko postajajo naši zavezniki vedno bolj močni, moramo ponovno poudariti, da je naš glavni in edini cilj mir.»

«Bojim se, da nekateri tu in v tujini mislijo, da vodi organiziranje oborožene obrambe nujno do vojne. To ni točno. Po našem mnenju ni vojna neizogibna. Prepričani smo, da bomo z našo obrambo zmanjšali vojno nevarnost. Toda kaj bo potem, ko bomo postali tako močni, da bomo lahko preprečili take napade, kot se jih je posluževal Hitler? Ali bomo takrat spet priča strašnemu vojnemu prizoru, ki bo trajal, dokler ena skupina ne premaga druge?»

«Po mojem mnenju ne bo prišlo do tega. Našo politiko vodimo na prepričanju, da lahko živimo na svetu brez vojne skupno s Sovjetsko zvezo, čim bodo svobodni narodi dovolj pripravljeni za svojo obrambo. Čim močnejši bomo, tem večji bodo naši izgledi za sporazum s Sovjetsko zvezo. Okrepitev naše obrambe bo sovjetske voditelje prepričala, da koristi miroljuben sporazum le njim samim.

«Že davno preden je imela Sovjetska zveza atomsko bombo, smo izdelali načrt za nadzorstvo nad atomskim orožjem, ki so ga odobrili drugi narodi in ki bi rešil svet atomske vojne, samo Sovjetska zveza ga je odklonila.

«Lani sem predložil v Organizaciji Združenih narodov, naj bi nadaljevali delo za razorožitev in skušal doseči novo zbližanje. Predložil sem združitev komisije za atomsko energijo s komisijo za ostale vrste orožja. Delo je dobro napredovalo. Kot vedno, smo tudi zdaj pripravljeni pristopiti s Sovjetsko zvezo in ostalimi prizadetimi narodi k reševanju vprašanja oborožitve in k zavarovanju miru v okviru Organizacije Združenih narodov».

Niti od daleč pa ne mislim trditi, da je samo naša država pravična. Zavedam se, da smo marsikaj opustili in zagrešili. Bog se naj nas za to usmili. Vendar pa si upam trditi pred vsem svetom, da smo storili veliko dobrega in pravično ravnali.»

Truman je danes poslal tudi poslanico kongresu ameriške legije. V njej je povedal, da imajo trenutno v ZDA 3 milijone mož pod orožjem, dodal pa je, da ne misli da bo moralo to stalno trajati.

Bivšim borcem je danes govoril minister za obrambo, Robert Lovett. Zatrdil je, da pretiravajo nekateri v zaupanju v atomska orožja. Številni mislijo, da je vojne lahko dobiti in izrekel mnenje, da bi bil ta pretirani optimizem pozneje vzrok pesimizma in obupa. Varnost ZDA bodo morala predvsem zagotoviti «ortodoksna orožja», dokler ne bodo dokazali uspešnost atomskega.

Medtem pa se bodo jutri pričeli v bližini Las Vegasa prvi atomski manevri v zgodovini. Pri njih sodeluje tudi 1.200 vojakov in častnikov. Čete bodo oborožene samo z revolverji in puškami. Ugotavljali bodo, če bi mogla pehota napredovat preko področja, ki so ga prej bombardirali z majhnimi, vendar močnimi atomskimi bombami.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Grand Hotel», J. Garfield, Greta Garbo.

Excelsior. 16.30: «Eva proti Evi», B. Davis, G. Sanders.

Nazionale. 16.30: «Atek postane dedek», S. Tracy, G. Bennet.

Fenice. 16.30: «Mehikanec», J. Allyson, D. Powell.

Filodrammatico. 16.00: «Živel Robin Hood», J. Drek, D. Lynn.

Arcobaleno. 15.00: «Apaška [illegible]», A. Mara, T. Trucker.

Astra Rojan. 16.15: «Skrajna odločitev», C. Gable, W. Pidgeon.

Alabarda. 16.00: «Voščila in kre[illegible]ke sinove», Croccolo, Della Scala, Grazia M. Francis.

Armonia. 15.30: «Ženske brez imena», S. Simon, J. Dilian.

Garibaldi. 15.00: «Proti Tripolitanski obali», J. Payne, O'Hara.

Ideale. 16.00: «Zazidana vrata», M. Presle.

Impero. 15.15: « Totò šejk».

Italia. 15.30: «Nočem te izgubiti», B. Stanwyck, J. Lund.

Kino ob morju. Danes zaprt.

Moderno. 16.00: «Orkan», D. Lamour, J. Hall.

Savona. 15.30: «Zakon srca», M. O'Brien, B. Jenkins.

Viale. 16.00: «Otok sanj», S. Jachino, C. Campanini.

Vittorio Veneto. 16.00: «Predrite zaporo!», R. Taylor, Laughton.

Azzurro. 16.00: «Mali planinec», U. Ferrari, E. Sannangelo.

Belvedere. 16.00: «Fantastični par», Fuzzi, G. Houston.

Marconi. 15.30: «Izdajalčeva žena», D. Morgan, V. Lindfors.

Massimo. 16.00: «Peklensko sedlo», R. Taylor, P. Raymond.

Novo Cine. 14.30: «Močnejše od sovraštva», E. Flynn, A. Smith.

Odeon. 16.00: «Zgodba o črnoglavki», M. Berto, M. Gora.

Radio. 16.00: «Mali pristan», G. Rogers, J. M. Crea.

Vittoria. 16.00: «Ženska», M. Chapmann, O. Keere.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK, 15. oktobra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Makedonske narodne. 14.00 Igra salonski orkester iz Trsta. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Iz del Sergeja Prokofjeva. 18.00 Igrajo mojstri ritma. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Beethoven: Sonata v Es-duru za klavir. 19.00 Valčki, polke in mazurke. 20.00 Giacomo Puccini: «Madame Butterfly», opera v 3. dejanjih. [illegible] glasba. 22.30 Plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

12.00 Filmska glasba. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Melodije za razvedrilo. 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Rožo in Miško. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Popoldanski simfonični koncert. 17.25 Samospeve slovenskih skladateljev poje Rezika Koritnik, Tone Petrovčič in Andrej Štrukelj, igra orkester radia Ljubljana. 18.00 Iz del skladatelja Loa Delibesa. 18.30 Poje Luciano Tajoli. 19.00 Opera Hectorja Berlioza. 19.40 Zabavna glasba. 20.15 «Mozart-Schubert» — Sodelujejo: violinist Miran Viher, pianist Marjan Lipovšek in baritonist Albert Rajšek. 22.15 Aram Hačaturjan: Simfonija št. 2.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Sodobna Anglija. 12.10 Walton: Koncert za violo in orkester. 12.33 Zabavna glasba. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Brahms: Koncert za violino in orkester. 18.55 Glasbena medigra. 19.15 Franck: Spanje Psihe in Les Eolides. 19.35 Nekaj valčkov. 20.00 Pestra glasba. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Koncert pianista dr. Cojmirja Demšarja. 21.20 Glasbena medigra; nato znane in priljubljene melodije. 22.30 Komorna glasba. 23.00 Schuman: Simfonija št. 3. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 8.15 Glas Amerike. 11.30 Motivi iz filmov. 12.00 Trio Alegiani. 12.50 Ameriške pesmi. 13.25 Slavni glasovi. 14.30 Jazz. 17.30 Spored BBC. 18.30 Plesna glasba. 19.15 Mednarodna folklora. 21.00 Orkestra G. Cergoli in F. Russo. 22.25 Čajkovski: Romeo in Julija. 22.35 Klavirski koncert. 23.20 Zanimivosti. 23.30 Plesna glasba.

23.

John Hersey

HIROŠIMA

PREVEDEL: VLADIMIR BREZOVNIK

Na magistratu je začela pod vodstvom zavezniške vojaške uprave uradovati nova mestna uprava. Meščani, ki so preboleli različne stopnje radiacijske bolezni, so se začeli trumoma vračati. Že prvega novembra je znašalo število prebivalstva — največ se jih je vrnilo v predmestja — 137.000, več kakor tretjina, najvišjega števila v vojnem času. Mestna uprava je izdelala več načrtov, po katerih naj bi prebivalci pomagali obnavljati mesto. Najela je ljudi za čiščenje ulic, pa zopet za zbiranje starega železa. Prebirali so ga in znašali nasproti magistrata na velike kupe. Nekateri prebivalci so si postavili hišice in koče; okoli njih so na malih četverokotnikih zasejali zimsko pšenico. Mesto je postavilo štiri sto enodružinskih hiš. Popravili so javne naprave — žarnice so zopet gorele, cestna železnica je spet vozila. Nameščenci mestnega vodovoda so zamašili sedemdeset tisoč razpok na vodovodnih ceveh. Načrtna komisija, ki ji je bil od vojaške uprave dodeljen kot svetovalec mlad, entuziastičen oficir, poročnik John D. Montgomery iz Kalamazoo, se je začela posvetovati, kakšna bo nova Hirošima. Pred pogubo je bila cvetoče mesto; vabila je k sebi kot sedež enega od najvažnejših japonskih vojaških poveljstev. Poleg tega je bila zelo pomembno prometno središče. Določili so jo za cesarjev glavni stan, če bi se sovražnik izkrcal na otočju in zasedel Tokio. Sklenili so, da naj bi v bodočnosti v mestu ne bilo več velikih vojaških posadk; prav te pa so mesto najbolj oživljale.

Načrtna komisija se je bavila s precej meglenimi načrti. Izdelala je karte z ulicami, ki so bile devetdeset metrov široke. Ugibala je ali bi ne kazalo ohraniti na pol razbiti muzej za znanost in industrijo v sedanjem stanju. Razvalina naj bi se imenovala Inštitut za mednarodno prijateljstvo. Za večne čase naj bi spominjal na strašno pogubo.

Statističarji so zagrabili vsako številko, ki je bila v zvezi z bombo. Poročali so, da je bilo 78.150 ljudi ubitih, 13.983 pogrešanih in 37.425 ranjenih. Na občinski upravi niso trdili, da so te številke točne — Američanom so bile uradne, dokončne. Minevali so meseci. Izpod razvalin so izkopali čedalje več in več stotin trupel, v zempoiskem templju v Koi je število neznanih žar čedalje naraščalo. Zaradi tega so začeli statističarji trditi, da je bomba ubila najmanj sto tisoč ljudi.

Žrtve so umrle zaradi več vzrokov. Nemogoče je bilo določiti, koliko jih je umrlo zaradi opeklin, koliko zavoljo poškodb in koliko zaradi radiacije. Statističarji so cenili, da jih je umrlo približno 25 odst. zaradi neposrednih bombnih opeklin; 50 odst. zaradi poškodb, ostalih 25 odst. pa na posledicah radiacije. Materialno škodo so statističarji bolje pogodili. Od devetdeset tisoč hirošimskih poslopij, jih je bomba podrla dvainšestdeset tisoč. Šest tisoč jih je tako poškodovala, da jih ni bilo več mogoče popraviti. V središču mesta je stalo samo pet modernih stavb, ki niso potrebovale večjih popravil. Stavbeniki pa niso bili krivi, da je vzdržalo tako malo hiš. Japonski stavbni predpisi so že od potresa leta 1923 dalje predpisovali, da mora pri velikih stavbah biti vsak strop v stanu, nositi najmanj sedemdeset funtov na kvadratni čevelj. Ameriški predpisi zahtevajo le štirideset funtov na kvadratni čevelj.

Z vseh krajev so se sipali znanstveniki v Hirošimo. Merili so silo, ki je premaknila marmornate nagrobnike na pokopališčih, ki je uničila dvaindvajset izmed sedeminštiridesetih vagonov na hirošimski železniški postaji; ki je vzdignila in premaknila betonsko cesto preko enega izmed mostov. Našli so še druge dokaze te sile. Sklepali so, da je znašal zračni pritisk na kvadratni jard (jard 91.44 cm) pet do osem ton. Drugi so dognali, da se je raztopila na granitnih nagrobnikih sljuda — njeno tališče je pri 900 st. Celzija — v oddaljenosti sto osemdeset jardov od žarišča eksplozije; da so zogleneli telefonski drogovi iz drevesa cryptomeria japonica, ki zoglenijo pri 240 st. C, še štiri tisoč štiriindvajset jardov od žarišča; da se je raztopila vrhna plast sivih, glinastih strešnikov, ki se topijo pri 1300 st. Celzija, še šest sto jardov od žarišča. Preiskali so še različne druge značilne pepele in raztopljene predmete. Sklepali so, da je pritisnila eksplodirajoča bomba v žarišču na zemljo s šest tisoč stopinjami vročine. Daljnja merjenja radiacije so o bistvu bombe odkrila še druge važne stvari. Glavni stan generala Mac Arthurja je vse japonske znanstvene publikacije o bombi sistematično cenzuriral. Kljub temu pa so japonski fiziki, zdravniki, kemiki, časnikarji, profesorji, najbrž pa tudi državniki in vojaki, kmalu zvedeli, kaj so znanstveniki dognali. Japonski znanstveniki in neznanstveniki so vedeli mnogo prej — poučili so jih fiziki, strokovnjaki za atomsko energijo — kakor ameriška javnost, da je eksplodirala v Hirošimi uranova, v Nagasaki pa druga, silnejša, plutonijeva bomba. Tudi to so vedeli, da je teoretično mogoče moč te bombe desetkrat, tudi dvajsetkrat stopnjevati. Japonski znanstveniki so trdili, da natančno vedo, v kateri višini se je bomba razletela in koliko urana je imela v sebi. Cenili so, da bi bilo pri takšni bombi, kakor so jo vrgli na Hirošimo, potrebno en meter in trideset centimetrov debelo betonsko zaklonišče, da bi človeka popolnoma zaščitilo pred radiacijsko boleznijo. Znanstveniki so te podrobnosti tiskali v vezanih knjižicah in jih razmnoževali. Američani so za te knjižice vedeli; zasledovali so kam in kako se širijo. Zatisnili so oči, ko so sprevideli, da jih ne izrabljajo v slabe namene. Težnja zavojevalcev, da bi si zajamčili tajnost razklanja atomskega jedra, je japonske znanstvenike zelo zabavala.

Konec meseca februarja 1946. je neki prijatelj gospodične Sasaki obiskal očeta Kleinsorgeja in ga prosil, naj jo obišče. Čedalje bolj potrta in slaba je bila. Življenje je ni veselilo. Oče Kleinsorge jo je večkrat obiskal. Pri prvem obisku sta govorila o vsakdanjih stvareh. Vere nista omenila. Ko je prišel drugič, je sama začela o tem predmetu. Podoba je bila, da je že prej s kakim katolikom razpravljala o tem. Skoraj osorno je vprašala: «Zakaj dopušča vaš Bog, če je res tako dober in nežen, da trpijo ljudje kakor moram trpeti jaz?» S kretnjo roke je pokazala na svojo zvito nogo, na bolnike v sobi, na Hirošimo.

«Dete moje,» je odvrnil oče Kleinsorge, «človek danes ni takšen, kakršnega hoče Bog. Zaradi greha je izgubil božjo milost.« In začel je naštevati različne vzroke božje jeze.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. - Poštni tekoči račun za STO . ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 . tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.ZO.Z. - TRST.